

Universitätsbibliothek Wuppertal

M. Tvllii Ciceronis Opera Omnia

Cicero, Marcus Tullius

Basileæ, MDCLXXXII

Pro L. Flacco

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1133](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1133)

M. TVLLII CICERONIS

PRO

L. FLACCO.

ORATIO VICESIMA QVARTA.

SYNOPSIS.

Quæstio. An L. Flaccus repetundarum reus sit. Accusator D. Lælius; Reus L. Flaccus: patroni L. Flacci: Q. Hortensius & M. Cicero. Judex. L. Lucullus. Acta in foro non longe gradibus Aurelii, anno urbis 694.

Utm in maximis periculis hujus urbis, atque imperii, gravissimo atque acerbissimo reip. casu; socio, atque adjutore consiliorum, periculorumque meorum, L. Flacco, eadem à vobis, conjugibus, liberis vestris, vastitatem à templis, delubris, arbe, Italia depellebam: sperabam, judices, & honoris potius L. Flacci me adjutorem futurum, quam miseriarum deprecatorem. Quod enim esset præmium dignitatis, quod populus Rom. cum hujus majoribus semper detulisset, huic denegaret: cum L. Flaccus veterem Valeriæ gentis in liberanda patria laudem propè quingentesimo anno reip. retulisset? Sed si forte aliquando aut beneficii hujus obrefactor, aut virtutis hostis, aut laudis invidus existisset, existimabam L. Flacco multitudinis potius imperitæ, nullo tamen cum periculo, quàm sapientissimorum, & lectissimorum virorum judicium esse subeundum. etenim, quibus auctoribus, & defensoribus, omnium tum salus esset non civium solum, verùm etiam gentium defensiva, ac reterta, neminem umquam putavi per eos ipsos periculum hujus fortunæ atque insidiæ creaturum. Quod si esset aliquando futurum, ut aliquis de L. Flacci perniciè cogitaret: numquam tamen existimavi, judices, D. Lælium, optimi viri filium, optima ipsorum spe præditum, summæ dignitatis, eam suscepturum accusationem, quæ sceleratorum civium potius odio, & furori, quàm ipsius virtuti, & atque institutæ adolescentiæ conveniret. Etenim eum à clarissimis viris justissimas inimicitias ex se cum bene meritis civibus depolitas esse vidissem, non tum arbitratu quemquam amicum rei publ. posteaquam L. Flacci amor in patriam respectus esset, novas huic inimicitias, nulla accepta injuria, denunziaturum. Sed, quoniam, judices, multa nos & in nostris rebus, & in rep. seferunt: ferimus ea, quæ sunt ferenda. tantum à vobis petimus, ut omnia reipubl. subsidia, totum statum civitatis, omnem memoriam temporum præteritorum, salutem præsentium, spem reliquorum, in vestra potestate, in vestris sententiis, in hoc uno judicio positam esse, & defixam putetis. Si umquam resp. consilium gravitatem, sapientiam, providentiam judicum imploravit: hoc

tempore, hoc, inquam, tempore implorat. Non estis de Lydorum, aut Mytorum, aut Phrygum, qui huc compulsi, concitatieque venerunt, sed de vestra republ. judicaturi, de civitatis statu, de communi salute, de spe bonorum omnium, si qua reliqua est etiam nunc, quæ fortium civium mentis, cogitationesque sustentent. omnia alia perugia bonorum, præsidia innocentium, subsidia reip., consilia, auxilia, jura occiderunt. Quem enim alium appellem? quem obtester? quem implorem? senatumne? at is ipse auxilium petit à vobis, & confirmationem auctoritatis suæ, vestra potestati permissam esse sentit. an equites Romanos? judicabitis principes ejus ordinis quinquaginta, quid cum omnibus senferitis, an populum Romanum? at is quidem omnem suam de bonis potestatem tradidit vobis. Quamobrem, nisi hoc loco, apud vos, nisi per vos, judices, non auctoritatem, quæ amissa est, sed salutem nostram, quæ spe exigua, extremaque pendet, tenuerimus; nihil est præterea, quo confugere possimus: nisi forte quæ res hoc judicio tentetur, quid agatur, cui causæ fundamenta jacentur, judices, non videris. Damnatus est is, qui Catilinam, signa patriæ inferentem, interemit: quid est causæ, cur non is, qui Catilinam ex urbe repulsi, pertimescat? & repetitur ad poenam, qui indicia communis exitii exceptit: cur sibi confidat is, qui ea proferenda, & patefacienda curavit? loci consiliorum, ministri comitesque vexantur: quid auctores, quid duces, quid principes sibi expectent? Atque utinam inimici nostri, ac bonorum omnium, mecum potius & contendant; utrum tum omnes boni, duces nostri ac principes fuerint ad communem conservandam salutem?

Per multa desunt.

Hunc igitur virum, Læli, quibus tandem rebus oppugnas? Fuit P. Servilio Imperatore, in Cilicia tribunus mil. ea res siletur. Fuit M. Pisoni quaestor in Hispania, vox de quaestura nulla missa est. Bellum Cretense ex magna parte gefuit, atque unà cum summo Imperatore sustinuit. muta est hujus temporis accusatio. Præterea præjudicia, res varia, & multiplex ad suspiciones, & similitates, non attingitur. ea vero in summo, & periculosissimo reip. tempore, etiam ab inimicis laudatur. 7. At à retribus laudatur. quam.

1. *Hortensius potius L. Flacci, &c.* Id est consulatorem, malè enim istud mutatum in *bonorum*. Lambinus, & contra Lambros.
2. *Atque insistant, adesse, & conseruere.* Hæc est lectio octo plus minus Palagiorum. Lambinus tamen editio, *insistit adesse, & conseruere.*
3. *Quoniam suam de bonis peritiam tradidit vobis.* Nihil variant Pall. nisi quod quidam tradit, ut expressum à medicis transtulit correctoribus. Genera scriptus habet, *ut vobis*, an voluit credidit. Lambinus ex M. nuncio nobis exhibuit, *de vobis*, neque damnem.
4. *Repetitur ad poenam.* Perique Palat. *Repetitur*, sed id factum, quod fuisse in authentico *repetitur*, immixta p. quem modo iaventi in sexto.

at prius illud extat in quint. sept. oct. & ad oram pluriam, erat autem quarto *petitur*.
5. *Contendans, utrum tum amicitiam duces nostri, &c.* Lectio hæc visa, mihi maxime omnium tolerabilis.
6. *Et verè in summo, &c.* Sic quidem vetustius existit Pal. sec. ac tert. sed sex alii, uno ore: *At verè in summo, &c. prius, tempore istam ad in nunciatum, præterea laudatur*, quod forte revocandum, nisi respondentum, ut quomodo habet libet S. Victoris, conspirans alioquin cum vulgata.
7. *At à retribus laudatur.* Facinus conseruere, ut *Aspacia à retribus laudatur*, præterea, ut verusimiliter ob aliquam multa desiderari.

quam dico, à quibus, qua spe, 1. qua vi, qua re concitatis, qua levitate, qua egestate, qua perfidia, qua audacia præditis; dicam de genere universo, & de conditione omnium nostrum. Per Deos immortales, iudices, vos, quomodo is, qui anno ante Romæ jus dixerat, anno post in Asia jus dixerit, à testibus quæretis ignotis? ipsi conjectura nihil judicabitis? in tam varia jurisdictione tam multa decreta, tot hominum gratiosorum læsæ voluntates, quæ est unquam jacta non suspicio, quæ tamen solet esse falsa, sed iracundia, aut doloris? Et is est reus avaritiæ, qui in uberissima de turpe compendium, 2. in maledicentissima civitate, in suspiciosissimo negotio, maledictum omne, non modo crimen effugit. Præter o illa, quæ prætereunda non sunt: nullum hujus in privati rebus factum avarum, nullam in re pecuniaria contentionem, nullam in re familiari sordem posse proferri. Quibus igitur testibus ego hoc possum refutare, nisi vobis? 3. Timolites ille vicinus, vos docebit, qualis sit L. Flaccus? quem vos modestissimum adolescentem, provinciæ maximæ sanctissimum virum, nostri exercitus fortissimum militem, diligentissimum ducem, temperatissimum legatum, quæstoremque cognoverunt? quem vos præfentes constantissimum senatorem, justissimum prætorem, ac amantissimum reip. civem judicatis? De quibus vos alii testes esse debetis, de iis ipsi alios testes audietis? At quos testes? primum dicam (id quod est commune) Græcos: non quo nationi huic ego unus maxime fidem derogem, nam, si quis unquam de nostris hominibus à genere isto, studio, ac voluntate non abhorrens fuit: me & esse arbitror, & magis etiam tum, cum plus erat otii, fuisse: sed sunt in illo numero multi boni, docti, prudentes, qui ad hoc iudicium deducti non sunt: multi impudentes, illitterati, leves, quos variis de causis video concitatos. Verum tamen hoc dico de toto genere Græcorum: tribuo illis litteras, do multarum artium disciplinam, non adimo sermonis leporem, ingeniorum acumen, dicendi copiam: denique etiam, si qua sibi alia sumunt, non repugno: testimoniorum religionem, & fidem nunquam ista ratio coluit: notiusque hujusce rei quæ sit vis, quæ auctoritas, quod pondus, ignorant. Unde illud est? DA MIHI TESTIMONIUM MUTUUM. num Gallorum, num Hispanorum putatur? totum istud Græcorum est; ut etiam qui Græcæ nesciunt, hoc, quibus verbis à Græcis dici solet, sciunt. Itaque videte, quo vultu, qua consilia dicant: tum intelligetis, qua religione dicant, numquam nobis adrogatum respondent: semper accusatori plus, quam ad rogatum, nunquam laborant, quemadmodum probent, quod dicunt: sed quemadmodum se explicent dicendo. Iratus Flacco dixit M. Lurco, quod (ut ipse aiebat) libertus erat ejus turpi iudicio condemnatus, nihil dixit, 4. quod læderet eum, cum caperet, impediabat enim religio, tamen id, quod dixit, quanto enim pudore, quo tremore, & pallore dixit? quam promtus homo. p. Septimius? quam iratus de iudicio, & de villico? tamen hæsitabat: tamen ejus iracundiæ religio nonnumquam repugnabat. Inimicus M. Cælius, quod, cum in re manifesta putasset nefas esse, publicanum judicare contra publicanum, sublatus erat è numero recuperatorum, tamen tenuit se, neque attulit in ju-

dictum quidquam ad lædendum, nisi voluntatem. Hi si Græci fuissent, ac nisi nostri mores, ac disciplina plus valerent, quam dolor, ac similitas: omnes se ipsolatos, veratos, fortunis everfos esse dixissent. Græcus testis cum ea voluntate processit, ut lædat: non juri jurandi, sed lædendi verba meditatur. vinci, refelli, coargui putat esse turpissimum: ad id se parat: nihil aliud curat. Ita que non optimus quisque: nec gravissimus, sed impudentissimus, loquacissimus deligitur. Vos autem in privatis minimarum rerum iudiciis diligenter expenditis, etiam si formam hominis, si nomen, si tribum nostris, mores tamen exquirendos putatis. 5. qui autem dicit testimonium ex nostris hominibus, ut se ipse sustentat: ut omnia verba moderatur: ut timet, ne quid cupidè, ne quid iracundè, ne quid plus, minusve, quam sit necesse, dicat! Num illos idem putatis? quibus iurejurandum jocus est: testimonium, ludus: existimatio vestra, tenebra: laus, merces, gratia, gratulatio, proposita est omnis in impudenti mendacio. Sed non dilatabo orationem meam. etenim postea esse infinita, si mihi libeat totius gentis in testimonio dicentis explicare vanitatem. 6. sed propius accedam: de his vestris testibus dicam. Vehementem accusatorem nacti sumus, iudices, & inimicum in omni genere odiosum, ac molestum: 7. quem spero his rebus fore magno usui & amicis, & reip. sed certe inflammatus incredibili cupiditate, hanc causam, accusationemque suscepit, qui comitatus in sagittando eomitatum dico? immò vero quantus excecitus? quæ jactura? qui sumus? quæ largitio? quæ quamquam utilia sunt causa, timide tamen dico, quod vereor, ne Lælius ex his rebus, quas sibi suscepit gloria causa, putet aliquid, oratione mea, sermonis in sese, aut invidia esse quæsitum. Itaque hanc partem totam relinquam: tantum à vobis petam, iudices, ut, si quid ipsi audistis communi fama, atque sermone, de vi, de manu, de armis, de copiis: memineritis, quarum rerum invidia, lege hac recenti, ac nova, cærus est inquisitioni comitum numerus constitutus, sed, ut hanc vim omittam, quanta illa sunt? quæ quoniam auctoritate, & more sunt facta, reprehendere non possumus, queri tamen cogimur: primum, quod distributis partibus, sermo est tota Asia dissipatus, Qn. Pompejum, quod L. Flacco est vehementer inimicus, contendisse à Lælio, paterno amico, ac pernecessario, ut nunc hoc iudicio accesserit: omnemque ei suam auctoritatem, gratiam, copias, opes ad hoc negotium conficiendum detulisse. Id, hoc verissimilius Græcis hominibus videbatur, qui paullo ante familiarem Lælium in eadem provincia Flacco viderant. Pompeii autem auctoritas cum apud omnes tanta est, quanta esse debet, tum excellit in ista provincia, quam nuper & prædonum, & regum bello liberavit. Adjunxit illa, ut eos, qui domo exire volebant, testimonii denuntiatione terreret: qui domi stare non poterant, largo, & liberalli viatico commoveret. Sic adolescens, ingenii plenus, locupletis manu, tenuis præmio, stultos erroris permovit. Sic sunt expressa ista præclara, quæ recitantur, plepissima, non sententiis, neque auctoritatibus præclara, nec iurejurando constricta, sed porrigenda manu, profundendoque clamore multitudine concitata. O morem præclarum, disciplinamque, quam à majoribus accepimus, si quidem tenere-

1. Quæ vi? Sic veterima fere editio, sic Græci, sed in nullo Pal. reperitur biga ex verborum, solum est in tertio à manu emendatrice, cum prius fuisset quam, quod & in sec.
2. In maledicentissima civitate? Græci. Scripti nostri nihil proferunt disceperant. Libinus tamen addit, de suonen. ad ius à Færo libro nescio (nam Færo non nondum licuit videre). & Lambini notæ nihil heic loquuntur: in maledicentissima civitate, maledictum omne, in suspiciosissimo negotio, in omni suspitionem, non modo crimen effugit.
3. Timolites ille vicinus. Sic omnes Pall. in si, quod pr. & quæ: vi. adnot. Turnebus l. b. XXX. Adversar. cap. 4. conjicit Timolites Neæam: quæ sequitur: Lamb. nos nū quod scripserit L. Timolites, quod & in Mana-

nians.
4. Quod læderet eum cum caperet. Sic meliores Palatini. Henricus Stephanus invenit in mss. quem caperet.
5. Qui cum dicit testimonium. Malui hoc cum plerisque Pall. & S. Victoris, quam vulgatum autem.
6. Sed propius accedam. de his Græci. Dicitur accedam non est in Pall. sec. aut tertio neque admodum requiritur.
7. Quem ipse suo vobis. Tuetur hanc lectionem P. Victorius lib. XXVII. Var. lect. cap. 9. sed deridet Lambinus: qui mavult cum Færo maverit. 2. a quo neque ego abhorruerim. mss. tamen nostri Pall. item Græci. & S. Victor. nec non vetustè cusi retinent in ordicis, verbi.
1. 69

mus: sed nescio quo pacto jam de manibus elabatur. nullam illi nostris sapientissimi, & sanctissimi viri, vim concionis esse voluerunt. quæ scisceret plebes, aut quæ populus juberet: summo concione, distributis partibus, tributum, & centuriatum descriptis ordinibus, classibus, ætatibus, auditis auctoribus, re multis dies promulgata & cognita, juberi, veterique voluerunt. Græcorum autem totæ resp. *sedentis concionis* temeritate administrantur. Itaque, ut hanc Græciam, quæ jamdiu suis consiliis percussa, & afflicta est, omittam: illa vetus, quæ quondam opibus, imperio, gloria floruit, hoc uno malo concidit, *libertas* immoderata, ac licentia *consonum*. Cum in theatro imperiti homines, rorum omnium rudes, ignarique confederant: tum bella inutilia suscipiebant: tum seditiosos homines reipublicæ præficiant: tum optimè meritos cives è civitate ejiciebant. Quod si hæc Athenis tum, cum illæ non solum in Græcia, sed propè cunctis gentibus enitebant, accidere sunt solita: quam *moderationem* putatis in Phrygia, aut in Mysia concionum fuisse? Nostræ conciones, illarum nationum homines plerumque perturbant quid, cum soli sunt ipsi, tandem fieri putatis? Cæsus est virgisi Cymæus ille Athenagoras, qui in *sano* frumentum exportare erat ausus. data concio Lælio est. processit ille, & Græcus apud Græcos non de culpa sua dixit, sed de poena questus est. porrexerunt manus: psephisma natum est. Hoc testimonium est? Nuper epulati, paulo antè omni largitione saturati Pergamæ, quod Mithridates, qui multitudinem illam non auctoritate, sed *sagina*, tenebat, se velle dixit, 2 id futuros, & zonarii conclamarunt. Hoc testimonium est civitates? Ego testes à Sicilia publicè duxi. verum erant ea testimonia non concitata concionis, sed jurati lenatus. Quare jam non est mihi contentio cum teste: 3 vobis videndum est, sintne hæc *testimonia* putanda. Adolefcens bonus, honesto loco natus, disertus, cum maximo, ornatisimoque comitatu venit in oppidum Græcorum: postulat concionem: locupletes homines, & graveis, ne sibi advenierit, testimonium de denuntiatione deterreret: egenteis, & leveis à spe legationis, & viatico publico, privata etiam benignitate proleat. opifices, & tabernarios, atque illam omnem faciem civitatum, quid est negotii concitare, in eum præsertim, qui nuper summo cum imperio fuerit, summo autem *in amore* esse, propter nomen ipsum imperii, non poterit? Mirandum verò est, homines eos, quibus odio sunt nostræ secures: nomen, acerbitati: scriptura, decumæ, portorium, morti: libenter arripere facultatem ladendi, quæcumque detur. Memento igitur, cum audietis psephismata, non audire vos testimonia; audire temeritatem vulgi, audire vocem levissimi cuiusque, audire *strapsium imperiosum*, audire concionem concitatum levissimæ nationis. Itaque perferatam penitus naturam, rationemque criminum: jam nihil præter spem, nihil præter terrorem, ac minas repetitis.

Deesse videntur nomina.

In oratio nihil habent civitates, nihil in vestigialibus. dux rationes *conficienda pecunia*, aut verura, aut tributo. nec tabulæ creditoris proferuntur, nec tributi confisio ulla recitatur. Quam verò facile falsas rationes in ferre, & in tabulas, quodcumque commodum est, referre soleant, ex Cn. Pompeii literis ad Hypsæum, & Hypsæi ad Pompe-

jum missis, quæso cognoscite. LITTERÆ POMPEII, ET HYPSÆI. satisne vobis coarguere his auctoribus dissolutam Græcorum consuetudinem, licentiamque impudentem videmus? nisi fortè, qui Cn. Pompejum, qui præsentem, qui nullo impellente, falebant, eos, urgente Lælio, in absentem, & in L. Flaccum aut timidus fuisse, ad religiosus putamus. Sed fuerint incorruptæ litteræ domi: nunc verò, quam habere auctoritatem, aut quam fidem possunt? Triduo lex ad prætorem deferri, judicium signis *obsignatis* jubet: tricesimo die vix deferuntur. Ne corrupti tabulæ facile possint, idcirco lex obsignata in publico poni voluit. At obsignantur corruptæ. Quid refert igitur, tanto post ad judices deferantur, an omnino non deferantur? Quid, si testium studium cum accusatore sociatum est? tamenne isti testes habebuntur? Ubi est igitur illa expectatio, quæ versari in judiciis solet? nam antea, cum dixerat accusator acriter, & vehementer, cumque defensor suppliciter, demisseque responderat; tertius ille erat expectatus locus testium, qui aut sine ullo studio dicebant, aut cum *dissimulatione* aliqua cupiditatis. Hoc verò quid est? Una sedent, ex accusatorum subcellis surgunt, non dissimulant, non verentur: de subcellis quæror? una ex domo prodeunt, si verbo titubant. quo revertantur, non habebunt. An quisquam esse testis potest, cum accusator sine cura interroget: nec metuat, ne sibi aliquid, quod ipse nolit, respondeat? Ubi est igitur illa laus oratoris, quæ vel in accusatore antea, vel in patrono spectari solebat? Bene testem interrogavit callidè accessit: reprehendit: quò voluit, adduxit: convicit, & elinguem reddidit. Quid tu istum roges, Læli, qui priusquam hoc, *TE ROGO*, dixeris, plura etiam effunder, quàm tu ei domi antè præscripteris? Quid ego autem defensor rogem? nam aut *oratio testium* refelle solet, aut *vita ladi*. Qua disputatione orationem refellam ejus, quid dicit, Dedimus: nihil amplius? In hominem dicendum est igitur, cum oratio argumentationem non habet. Quid dicam in ignotum? Querendum est ergo, & deplorandum, id quod jam dudum facia, de omni accusationis iniquitate: primùm de communi genere testimonium dicit enim natio minime in testimoniis dicendis religiosi, proprius accedo. nego est ista testimonia, quæ tu ipse psephismata appellas: sed & fremitum egentium, & motum ostendam temerarium Græcæ concionis. Intrabo etiam magis, qui gessit, non adest: qui numerasse dicitur: non est deductus: privata litteræ nulla proferuntur, publicæ retentæ sunt in accusatorum potestate, summa est in testibus *hi videntur cum inimicis*: adsunt cum adversariis, habitant cum accusatoribus. Utrum hic tandem disceptationem, & cognitionem veritatis, an innocentiam labem aliquam, aut ruinam fore putatis? Multa enim sunt ejusmodi judices, ut etiam si in homine ipso, de quo agitur negligenda sint, tamen in conditione, atque in exemplo pertimescenda videantur. Si quem in summo loco natum, nullo splendore vita, nulla commendatione famæ defenderem: tamen civem à civibus communis humanitatis jure, ac misericordia deprecari, ne ignotis testibus, ne incitatis, ne accusatoris confessoribus, convivis, contubernariis: ne hominibus, levitate Græcæ, crudelitate barbaris, civem ac supplicem vestrum dederetis: ne periculosam imitationem exempli reliquis in posterum proderetis. sed, cum L. Flacci res agatur, cujus ex familia qui primus consul factus est, primus in hac civitate consul fuit: cujus virtute regibus exter-

1. Cymæus ille Athenagoras. Haud aliter emendandum porabat Turnebus lib. xxx. confirmantque Pall. pleione, antea legebamus Cymæus. Ceterum in nostris aliquot & S. Victoris erat Athenagoras quod extentent alii.

2. Id sumerit quærit conclamarunt. Est in S. Victoris coriari, placet quod Turnebo d. cap. 4. placere & m. h. nisi nostri per quæter flarent pro altero; restatque in omni editione veteri.

3. Vobis videndum (S. V. C.) Sic solum Græci scriptus. Pall. omnes

dividendum, aut de dividendum adscriptumque uni, vult videndum, sed & in S. Victoris exemplari, syllaba illa di.

4. Spe legationis. Triumphat valde in illo suo largitione Lambinus, quomodo item concitabat Henricus Stephanus, extatque in Græciana, & ad oram Pal. tert. ac sexti, sed tamen omnes præferunt legationis, quod verum est: spem enim eis faciebat non abituros ut fuisse, sed ut legatos à repub. sua mittendos.

terminatis, libertas in repub. constituta est: quæ usque ad hoc tempus & honoribus, imperio, rerum gestarum gloria, continuata permanit: cumque ab hac perenni, contestataque virtute majorum, non modo non degeneravit L. Flaccus, sed, id quod maxime florere in generis sui gloria viderat, laudem patriæ in libertatem vindicandæ prætor adamarit: in hoc ego res ne quod perniciosum exemplum prodatur, pertimescam, in quo, etiam si quid errasset, omnes boni committendum esse arbitrarentur? Quod quidem ego non modo non postulo, sed contra, iudices, vos oro, & obtestor, ut totam causam quam maxime intentis oculis, (ut ajunt) acerrime contemplantini. nihil religione testatum, nihil veritate fundatum, nihil dolore expressum: contraque omnia corrupta libidine, iracundia, studio, pretio, perjurio reperientur. Etenim jam universa istorum cognita cupiditate, accedam ad singulas querelas, criminationesque Græcorum. Classis nomine pecuniam civitatibus imperatam queruntur. quod nos factum, iudices, contemur. Sed, si hoc crimen est: aut in eo est, quod non licet queris imperare: aut in eo, quod non opus fuerit navibus: aut in eo, quod nulla, hoc prætor, classis navigarit. Licuisse ut intelligas, cognosce, quid, me consule, lenatus decreverit, cum quidem nihil à superioribus continuorum annorum decretis decesserit. SENATUS CONSULTUM. Proximum est ergo, ut, opus fuerit classe, nec ne, queramus. Utrum igitur hoc Græci statuerent, aut ulla externa nationes, an 3 vestri prætores, vestri duces, vestri Imperatores? Equidem exilissimo, in ejusmodi regione, atque provincia, quæ mari cincta, 4 portibus distincta, insulis circumdata esset, non solum præsidii, sed etiam ORNANDI IMPERII CAUSA, navigandum fuisse. Hæc enim ratio, ac magnitudo animorum, in majoribus nostris fuit: ut cum in privatis rebus, suisque sumptibus, minimo contenti, tenuissimo cultu viverent: in imperio, atque in publica dignitate omnia ad gloriam, splendoremque revocarent. Queritur enim in re domestica, contenti laus: in publica, dignitas. Quod si etiam præsidii causa classem habuit, quis erit tam iniquus, qui reprehendat? Nulli erant prædones. Quid? nullos fore, quis præstare poterat? Minus, inquit, gloriam Pompeii. Immo tu auges molestiam. Ille enim classis prædonum, urbeis, portus, receptacula sustulit: pacem maritimam summa virtute, atque incredibili celeritate confecit: illud verò neque suscepit, neque suscipere debuit, ut, si qua usquam navicula prædonum apparuisset, accusandus videretur. Itaque ipse in Asia, cum omnia jam bella terra, marique confecisset, classem tamen ipsidem istis civitatibus imperavit. Quod si tum statuit opus esse, cum ipsius præsentis nomine tuta omnia, & pacata esse poterant: quid, cum ille decessisset, Flacco ex istimatis statuendum, & faciendum fuisse? Quid nos hic? nonne ipso Pompeio auctore, Silano, & Muræna Coss. decrevimus, ut classis in Italia navigaret? nonne eo ipso tempore, cum L. Flaccus in Asia remiges imperabat, nos hic in mare superum, & inferum 5 festertium ter & quadragies rogabamus? Quid ostremo anno? nonne 6 M. Curio, & P. Sex-

tilio quæstoribus, pecunia in classem est erogata? quid? hoc omni tempore equites in ora maritima non fuerunt? Illa est enim gloria divina Pompeii: primum prædones eos, qui tum, cum illi bellum maritimum gerendum datum est, toto mari dispersi vagabantur, redactos esse omnes in potestatem: deinde Syriam esse nostram, Ciliciam teneri, Cyprum per Ptolemaum regem nihil audere: præterea Cretam Metelli virtute esse nostram: nihil esse, unde præfessentur: nihil quod revertantur: omnes sinus, promontoria, litora, insulas, urbeis maritimas, claustris imperii nostri contineri. Quod si, Flacco prætor, nemo in mari prædo fuisset, tamen hujus diligentia reprehenda non esset. Idcirco enim, quod hic classem habuisset, existimarem non fuisse. Quid si L. 7 Oppii, L. Agrii, C. Cestii, equitum Rom. hujus etiam clarissimi viri, Cn. Domitii, qui in Asia tum legatus fuit, testimonio doceo, eo ipso tempore, quo tu ipse negas classem habendam fuisse complures à prædonibus esse captos? Tamen Flacci consilium in remigibus imperandis reprehenditur? Quid si etiam occisus est a piratis Adramitenus, homo nobis, cupis esse ferè nobis omnibus nomen auditum, & Atina pugil, Olympicus? hoc est apud Græcos (quoniam de eorum gravitate dicimus) præpè majus, & gloriosius, 9 quam Romæ triumphasse? At neminem cepisti. Quam multorum maritum clarissimi viri prætorum, qui cum prædonem nullum cepissent, mare tamen tutum præstiterunt? casus est enim in capiendo, locus, eventus, occasio, defendendi facilis est causio, non solum latibus oceanorum locorum, sed etiam tempestatum moderatione, & conversione. Reliquum est, ut queratur, utrum ista classis, 10 cursu, & remis, an sumtu tantum, & litens navigarit. 11 Num id igitur negari potest, cuius rei cuncta relictis est Asia, bipartito classem distributam fuisse, ut una pars supra Epheum, altera infra Epheum navigaret? hæc classe M. Crasus, vicarius plurimum, 12 ab A. no in Asiam, his navibus Flaccus ex Asia in Macedoniam navigavit. Inque igitur prætoris est diligentia requirenda? in numero navium, & in descriptione æquabili sumtus? dimidium ejus, quo Pompeius erat usus, imperavit. num potius pareius? descripsit autem pecuniam ad Pompeii rationem, quæ fuit accommodata L. Sullæ descriptioni: qui cum omnes Asia civitates 13 proportionate in provincias descripsisset, illam rationem in imperando sumtu, & Pompeius, & Flaccus secutus est. neque est adhuc tamen ea summa completa. Non refert verò. Quid lucratur? cum enim genus imperate pecunia suscipit: id, quod tu crimen esse vis, confitetur. Qui igitur probari potest, in ea pecunia non referenda, crimen sibi ipsum facere, in qua crimen esset nullum, si referret? At enim negas fratrem meum, qui L. Flacco successerit, pecuniam ullam in remiges imperasse Equidem Q. fratris mei laude delector: sed aliis magis, gravioribus, atque majoribus. aliud quiddam statuit, aliud vidit, existimavit, quocunque tempore auditum quid esset de prædonibus, quam vellet subito, se classem comparaturum. denique hoc primus frater meus in Asia fecit,

1. Honoribus, imperio, rerum gestarum. Ita solum unus Pal. numero sec. ceteri omnes ut & Grut. imperio, nec displicet. S. Victoris habet imperio, quod Lambino placuit.

2. Sed, id quod maxime florere in generis sui gloria viderat, quod & in septem Pall. sine illo in, receptique in contextum Lambinus, non ego, scilicet enim vulgata in S. Victoris libro, omnium emendatissimo; restat in Pal. secunda à manu prima.

3. Vestri prætores vestri duces. Sic solum Grut. & Pal. sec. ceteri, iudicere quibus quinque text. sept. oct. vestri prætores, vestri iudicis, vestri Imp. etiam S. Victoris iudicis prætor. examinent otiosiores.

4. Portibus distincta. Haud aliter meliores mss. imò & veterrima editio, non portibus.

5. Festertium ter quadragies rogabamus? Scilicet populam. ideoque non admittendum Lambini erogabamus contra libros. est enim Turnebi conjectanem lib. xx. Adverl. cap. 28.

6. M. Curio, P. Sextilio. Mss. nostri ferè M. Curio, P. Sextilio. Grut. ve-

co M. Curio P. Sextilio, sed plura sanè restant adhuc in libris manuscriptorum, majoris rei, quam ut veritati nominum attendere debeamus.

7. Oppii. Sic solum Pal. ceteri omnes, ut & S. Victor. & Grut. & olim cuss. L. Eppi. puto verè.

8. Atina pugil. Et alludunt Palatini nostri, at S. Victor. inclinabat in Vitis.

9. Quam Roma triumphasse. Explicat eximie P. Faber libro 11. Agonistie, cap. 16.

10. Cursu & remis. Illud cursu &, abest S. Victoris, abest etiam cursu Pall. quinque, sed in sumen revertent illud &.

11. Num id igitur negari potest. Et Revocavi voculam id, aliquorin-ternediti editionibus excludam.

12. Ab A. no in Asiam. Sic restituit Turnebus d. cap. 28. ex mss. pot. ceteri nostri nulli agnoscent illud prius receptum Hæno.

13. Proportionate in provincias descripsisset. Magnus hæc negas blaterat Lambinus, dom. prolegata recepta lectione, obtrudit nobis suum peritiani peritiani & c.

ut hoc sumtu remigum civitates levaret. crimen autem
tum videri solet, cum aliquis sumtus instituit eos, qui an-
tea non erant instituti, non tum successit aliquid immutat
de institutis priorum. Flaccus, quid alii postea facturi es-
sent, scire non poterat: quid fecissent videbat. Sed, quo-
miam de totius communis Asiae crimine dictum est, ag-
grediar jam ad singulas civitates: ex quibus sit sane nobis
prima civitas Acomonenfis. Citat præco voce maxima le-
gatos Acomonenfis. Proedit unus Asclepiades, prodeant.
Etiamne præconem mentiri coegisti? est enim credo, is
vir, iste, ut civitatis nomen sua auctoritate sustineat: da-
mnatus turpissimis iudiciis domi, notatus litteris publicis:
cujus de probis, adulteris, ac stupris exstant Acomonen-
sium litteræ: quas ego non solum propter longitudinem,
sed etiam propter turpissimam obscenitatem verborum, præ-
tereundas puto. Dixit publicè data drachmarum CCVI
millia, dixit tantum: nihil ostendit, nihil protulit: sed
adjunxit id, quod certe quoniam erat domesticum, docere
debat: se privatim drachmarum CCVI millia dedisse.
Quantum tibi ablatum homo impudentissimus dicit, tan-
tum nunquam est ausus, ut haberet, optare. Ab Aulo
Sextilio dicit se dedisse, & à suis fratribus. Poruit dare
Sextilius. nam fratres quidem, consortes sunt mendicita-
ris. Audiamus igitur Sextilium. fratres denique ipsi pro-
deant: quam volent, impudenter mentiantur: & quod
numquam habuerint, dedisse se dicant. tamen aliquid
fortasse coram præco dixerunt, in quo reprehendantur. Non
deduxi, inquit, Sextilium. Cedo tabulas, non deportavi.
Fratres istem exhibe. non denuntiavi. Quod ergo unus
Asclepiades, fortuna egeus, vita turpis, exultatione da-
mnatus, impudentia, atque audacia fretus, sine tabulis,
& sine auctore jecerit, id nos, quasi crimen, aut testimo-
nium perimemus? Idem laudationem, quam nos ab
Acomonenibus Flacco datam proferebamus, falsam esse
dicebat, ejus quidem laudationis jactura exoptanda no-
bis fuit. Nam ut signum publicum inspexit præclarus iste
auctor suæ civitatis, solere tuos civeis, ceterosque Græcos
ex tempore, quod opus sit, obliquare dixit. Tu verò tibi
habeto istam laudationem. nec enim Acomonenfium testi-
monio Flacci vita, & dignitas nititur. dās enim mihi,
quod hæc causa maxime postulat, nullam gravitatem, nul-
lam constantiam, nullum firmum in Græcis hominibus
consilium, nullam denique esse testimonii fidem. nisi ve-
ro hædenus ista formula testimonii, atque orationis tuæ,
defensibi, ac distinguibili potest, ut Flacco absenti aliquid ci-
vitates tribuisse dicantur: Lælio præsentem, per se agentem,
vi legis, jure accusationis, opibus præterea suis terrenti, ac
minanti, nihil temporis causa scripsisse, aut obfignasse vi-
deantur. Equidem in minimis rebus sæpe res magnas
vidi, iudices, deprehendi, ac teneri, ut in hoc Asclepiade.
Hæc, quæ à nobis prolata laudatio, obfignata erat creta illa
Asiatica: quæ sæpe est omnibus nota nobis: quæ utuntur
omnes non modo in publicis, sed etiam in privatis litteris,
quas quotidie videmus mitti à publicanis, hæc utique
nostrum. neque enim testis ipse signo inscripto falsum nos
proferre dixit, sed levitatem totius Asiae protulit, de qua
nos & libenter, & fasilè concedimus. Nostra igitur lau-
datio, quam ille temporis causa nobis datam dicit, datam
quidem confiteatur, consignata creta est: in illo autem te-

stimonio, quod accusatori dicitur datum, etiam esse vide-
mus. Hic ego, iudices, si vos Acomonenfium decretis, si
ceterorum Phrygum litteris promoveri putarem, vocifera-
rer, & quantum maxime possem, contenderem: testa-
rer publicanos, excitarem negotiatores, vestram etiam
contemtionem implorarem: vera deprehensa, considerem
totius testimonii fictam audaciam, manifestò comprehen-
sam, utque oppressam teneri. Nunc verò non insultabo ve-
hementius, nec volitabo in hoc insolentius, neque in istum
negatorem, tanquam in aliquem testem, invehar, neque in
toto Acomonenfium testimonio, siue hic confictum est, ut
apparet, siue missum domo est, ut dicitur, commovebor.
etenim, quibus ego istam laudationem remittam, quon-
iam sunt (ut Asclepiades dicit) Joves, horum testimonium
non perimemus. Venio nunc ad Dorylenfium testimo-
nium: qui producti, tabulas se publicas ad spectulans perdi-
disse dixerunt. O pastores, nescio quos, cupidos litera-
rum: siquidem nihil istis, præter litteras, abstulerunt.
Sed aliud esse causæ suspicamus, ne forte isti parum venturi
esse videantur. Pœna est, ut opinor, & Dorylenfium gra-
vior, quam apud alios, falsarum, & corruptarum litera-
rum, si veras protulissent, criminis nihil erat: si falsas, erat
pœna, bellissimum putarunt, dicere amissas. Quiescant
igitur, & me hoc in lucro ponere, atque aliud agere patian-
tur. Non sinunt, supplet enim ille nescio quis, & priva-
tim dicit se dedisse. Hoc verò ferri nullo modo potest.
6 Qui de tabulis publicis recitat, iis, quæ in accusatoris po-
testate fuerint, non debet habere auctoritatem: sed tamen
judicium fieri videtur, cum tabula illa ipsa, cujuscumque mo-
di sunt, proferuntur. cum verò is, quem nemo vestrum
vidit unquam; nemo, qui mortalis esset, audivit: tantum
dicit, DIDI: dubitatis, iudices, quin ab hoc ignotissimo
Phryge nobilissimum civem vindicetis. Atque huic eidem
nuper tres equites Romani honesti, & graves, cum in
causa liberali eum, qui asserebatur, cognatum suum esse
diceret non crediderunt. 7 Qui hoc evenit, ut, qui locu-
ples testis doloris, & sanguinis sui non fuerit, idem sit gra-
vis auctor injuriæ publicæ? Atque hic Dorylenfius nuper
cum esset magna frequentia, confessusque vestro, mor-
tis illius invidiam in L. Flaccum Lælium conferebat. Facis
injustè, Læli, si puras periculo nostro vivere tuos contu-
bernales, & præsertim quod tua negligentia factum arbi-
tremur. homini enim Phrygi, qui arborem fici numquam
vidisset, fisciannum ficom objecisti: cujus mors te ex ali-
qua parte relevavit. edacem enim hospitem amisisti. Flacco
verò quid profuit, qui valuit tamdiu, dum huc prodiret?
mortuus est, aculeo jam dimisso, ac dicto testimonio? 9 Ut
istud columen actionis tuæ, Mithridates, posteaquam bi-
dium retentus testis à nobis, effudit, quæ voluit, omnia
reprehensus, convictus, fractusque discessit, ambulans cum
lorica: metuit homo doctus, & sapiens, ne L. Flaccus nunc
scelere se alliget, cum jam testem illum effugere non pos-
sit: ut, qui ante dictum testimonium sibi imperarit, cum
tamen aliquid assequi posset, is nunc id agat, ut ad falsum
avaritiæ testimonium, verum etiam maleficii crimen ad-
jungat. Sed de hoc teste, & totoque Mithridatico disseruit
& subtiliter, & copiosè Q. Hortensius: nos, ut institui-
mus, ad reliqua pergamus. Caput est omnium Græcorum
conciandorum, qui cum accusatoribus fedet, Heraclides

Gg

illic

1. De rebus remanentibus Asiae crimine.) Est à mss. notiss: antea oditi, de
communibus Asiae, quod illam habet sententiam.

2. Dicit publicè data drachmarum CCVI millia.) Locus suspectus.
Pall. enim, datum, sed x mox idem, in drachm. CCVII. aut in drachm.
CVII. pro quo hodie habemus drachmarum CCVI millia, conciliari ista
possent: sed non est mei temporis.

3. Sine auctore jecerit.) Victorianum est, qui videatur lib. XIII. Var.
lect. cap. 22 libri enim omnes legenti; quæ litteræ sæpe transmutantur.

4. Quoniam maxime possem contenderem.) Conjector Galielmus
conferret, non minus incepte.

5. Dorylenfium gravior.) Vetiustiores Dorylai, neque alicæ Pall. & S.

Victoris nam Græci Doryli, an fuit Dorylam.

6. Quid de tabulis publicis, &c. Pall. scè, quia de tabulis restat etiam
in ed. veteri. At Henricus Stephanus prod. reoritur sibi in veteri cod.
quia quæ de tabulis fieri potest: sed non ideo sollicita veram receptam.

7. Qui hoc evenit, qui, &c.) Galielmus restabat, etiam non.

8. Præsertim quod tua negligentia falsum arbitror.) S. Victoris, præ-
sertim quod tua negligentia falsum arbitror. Pall. scè habent, quod haud neglig.
falsum arbitror, sive arbitror.

9. Ut istud columen actionis tuæ.) Ita Pall. scè. cert. quint. oct. nam prim.
quart. sex. Et. solum erat illud, & valgo receptum in septimo.

1. Torque

ille Temnites, homo ineptus, & loquax, sed (ut sibi videtur) ita doctus, ut etiam *magistrum* illorum se esse dicat: & qui ita sit ambitiosus, ut omnes vos, nosque quotidie persultet: Temni usque ad illam artem in senatum venire non potuit: & qui se artem dicendi tradituram etiam ceteris profiteatur, ipse omnibus turpissimis iudiciis convictus est. Pari felicitate unâ legatus venit Nicomedes, qui neque in senatum illa conditione pervenire potuit, & furti, & pro socio damnatus est. Nam princeps legationis Lyfanius, adeptus est ordinem senatorium: sed cum temp. *nimium amplecteretur*, peculatus damnatus, & bona, & senatorium nomen amisit. Hi tres etiam ararii nostri tabulas falsas esse voluerunt, nam servos novem se professi sunt habere, cum omnino sine comite venissent. Decreto scribendo primùm video affuisse Lyfaniam: cujus fratris bona, quod is populo non solvebat, prætor Flacco publicè venierunt. præterea Philippus, nifi Lyfania genet, & Hermobius: cujus frater Poles; item pecuniæ publicæ est condemnatus. Dicunt se Flacco, & iis, qui simul essent, drachmarum xv millia dedisse. 2. Cum civitate mihi res est acerrima, & *conficiensima* litterarum; in qua nummum commoveri nullus potest sine quinque prætoribus, tribus quæstoribus, quatuor mensariis, qui apud illos à populo creantur. Ex hoc tanto numero deductus est nemo: & cum illam pecuniam nominatim Flacco datam referant: majorem etiam aliam cum huic iudem darent, in ædem sacram rescindendam, se perscripisse dicunt: quod minimè convenit. nam aut omnia occultè referenda fuerant, aut apertè omnia. cum perscribunt nominatim Flacco: nihil timent, nihil verentur. cum operi publico referunt: iudem homines subito eundem, quem contemserant, pertimescunt. Si prætor dedit, ut est scriptum: à quæstore numeravit: quæstor à mensa publica: mensa aut ex vestigali, aut ex tributo. Nunquam erit istud simile criminis, nisi mihi totam rationem omni & personarum genere, & litterarum explicaris: vel. quod est in eodem decreto scriptum, homines clarissimos civitatis, amplissimos usos honoribus, hoc prætor circumventos. cur hi neque in iudicio adsunt, neque in decreto nominantur? non enim credo sig. incari isto loco illum qui se erigit. Heraclidem. utrum enim in clarissimis est civibus is, quem iudicatum hic duxit Hermippus? qui hanc ipsam legationem, quam habet, non accepit à suis civibus, sed à que Tmoio petivit? qui nullus honos in sua civitate habitus est umquam. res autem ea, quæ tenuissimis committitur. huic uni in vita commissa sola est. custos T. Aulidio prætor. fumentum publico est positus. pro quo cum à P. Varino prætor pecuniam accepisset: celavit suos civeis, ultroque iis sumtum intulit. Quod posteaquam Temni, litteri à P. Varino missi, cognitum, atque patefactum est: eumque eadem de re Cn. Lentulus, qui censor fuit, Temnitarum patronus, litteras misisset: Heraclidem istam Temni nemo postea vidit. Atque, ut ejus impudentiam perspicere possitis, causam ipsam, quæ evissimi hominis animum in Flaccum incitavit, quæsi, cognoscite. Fundum Cymæum Romæ mercatus est de Pupillo Meculonio. Cum *venit se locupletem faceret*, haberet nihil præter illam impudentiam, quam videtis: pecuniam sumit mutam 4. à Sex. Stola, iudice hoc

nostro, primario viro, qui & rem agnoscit, neque hominem ignorat: qui tamen credit P. Fulvii Veratii, lectissimi hominis, fidei. ei cum solveret, sumit à C. & M. Fufiis, equitibus Roman. primariis viris. Hic hercule, *cornici oculum*, ut dicitur. nam hunc Hermippum, hominem eruditum, civem suum, cui debebat esse notissimus, percussit. ejus enim fide sumit à Fufiis. Securus Hermippus Temnum proficiscitur, cum iste sese pecuniam, quam hujus fide sumerat, à discipulis suis diceret Fufiis persoluturam. habebat enim rhetor iste adolescentis quosdam locupleteis, quos dimidio redderet stultiores, quam acceperat, ubi nihil possent discere, nisi ignorantiam litterarum neminem quidem adeo infatuare potuit, ut ei nummum ullum crederet. Itaque, cum Roma clam esset profectus, multosque *ministi mutationibus fraudaverit*: in Asiam venit, Hermippoque percontanti de nomine Fufiano respondet, se omnem pecuniam Fufiis perolovisse. Interim, neque ita longo intervallo, libertus à Fufiis cum litteris ad Hermippum venit: pecunia petitur ad Hermippo. Hermippus ab Heraclide petit: ipse tamen Fufiis satisfacit absentibus, & fidem suam liberat. Hunc *estumem*, & tergiverlantem iudicio ille persequitur. à recuperatoribus, causa cognoscitur. Nolite existimare, iudices, non unam, & eandem omnibus in locis esse *fraudatorum*, & inhiatorum impudentiam. fecit eadem omnia, quæ nostri debitorum solent. negavit sese omnino versutam ullam fecisse Romæ: Fufiorum se affirmavit numquam omnino nomen audisse: Hermippum verò ipsum, pudentissimum, atque optimum virum, veterem amicum atque hospitem meum, splendidissimum, atque ornatissimum civitatis suæ, probris omnibus, maledictisque vexavit. Sed, cum se homo volubilis quadam præcipiti celeritate dicendi illa oratione jactaret, repente testimoniiis Fufiorum, nominibusque recitatis, homo audacissimus pertimuit, loquacissimus *obmutuit*. Itaque recuperatores contra istum rem minime dubiam prima actione judicaverunt. Cum iudicatum non fieret, addictus Hermippo, & ab hoc ductus est. Habebat & honestatem hominis, & auctoritatem testimonii, & causam omnem simultatis. Atque is ab Hermippo missus, cum ei pauca mancipia vendidisset, Romam se contulit: deinde in Asiam rediit, cum jam frater meus Flacco successisset. ad quem adit, causamque ita detulit: recuperatores *vi Flacci coacti*, & metu, saltum in vitos judicavisse. Frater meus pro sua æquitate, prudentiaque, decrevit, ut, si iudicatum negaret: in duplum iret. si metu coactos diceret: haberet eisdem recuperatores. Recusavit: & quasi nihil esset actum, nihil iudicatum, ab Hermippo ibidem mancipia, quæ ipse ei vendiderat, petere cœpit. M. Grattidius, legatus, ad quem est aditum, actionem se daturum negavit: re iudicata stari ostendit placere. Iterum iste, cui nullus esset usquam consistendi locus, Romam se retulit: persequitur Hermippus, qui numquam istius impudentiæ cessit. petit Heraclides à C. Plotio senatore, viro primario, qui legatus in Asiam fuerat, mancipia quædam, quæ se, cum iudicatum esset, *per vim* vendidisse dicebat. Qu. Naso, vir ornatissimus, qui prætor fuerat, iudex sumitur: qui cum sententiam secundum Plotium se dicturum ostenderet, & ab eo iudice abiret, quod iudicium lege non erat, causam

totam

1. *Tetque Mithridaticis*. Lambinus nescio quæ heic adiecit, sed præter libros nostros: in quibus nec reperimus illud *crimen*, nec Henr. Sæphani, *testimonium*. Pal. præ. habet, *etque Mithridaticis*. sed de his *testimonium Mithridaticis*, reliqui itant à vulgata. & videtur alludere Tullius ad pharmacum quod nomen habebat Mithridaticis: ut quoadmodum illud constabat ex aliquot venenis bonis, ita illud ex malis. &c.

2. *Magistratum illorum se esse dicat*. Vulgo, *aliorum*, sed contra Pall. & eod. vct.

3. *Cum civitate mihi res est acerrima, & conficiensima litterarum*. Habent eod. edd. vett. item Pal. sec. sed non etiam reliqui. Septem aut. S. Victor. iis enim solum adeit *cum civitate mihi res est acerrima* in 537a.

4. *Grat. scriptum habet, & est conficiensima litterarum*. Turneb. lib. xxx. Adversar. cap. 4. conspici, & conspiciendum litterarum *est conficiensima*: quod necopavit itant Lambinus, atque ita legi in codice qui est cœnobii D. Dionysii.

5. *Sex Stola*. Nihil variabant meliores Pall. in hac voce inque ali. et S. Victor. sicut Grat. antea erat *Stola*. Ceterum nec sinceram videtur id quod antecedit, *pupillo Meculonio*. nihil tamen juvant nisi nisi quod sept. & oct. Pall. *pupillo Meculonio*. an fuit? P. Meculonio.

6. *Per. p. 1.* Pantagathus, *per. talis* minus rectè, nam percutere & ferire, sic tangere ultimum Plauto, in circumventionibus istis.

1. P. 186

totam reliquit. Satisne vobis, iudices, videor ad singulos testis accedere, neque, ut primò constitueram, tantummodò cum universo genere confingere? Venio ad Lyfianiam ejusdem civitatis, peculiarem tuam, Deciane, testem: quem tu cum ephebum Temni cognovisses, quoniam te nudus delectaret, semper nudum esse voluisti. abduxisti Temno Appollonidem, pecuniam adolescentulo grandi fenore, fiducia tamen accepta, occupavisti. hanc fiduciam commissam tibi dicis; tenes hodie, ac possides. Eum tu testem spe recuperandi fundi paterni venire ad testimonium dicendum cogisti: qui quoniam testimonium nondum dixit, quidnam sit dicturus, exspecto. novi genus hominum, novi consuetudinem, novi libidinem. Itaque etsi teneo, quid sit dicere paratus, nihil tamen contra disputabo prius, quam dixerit, totum enim converteret, atque alia fingeret. Quamobrem & ille servet, quod paravit: & ego me ad id, quod attulerit, integrum conservabo. Venio nunc ad eam civitatem, in quam ego multa & magna studia & officia contuli: & quam meus frater in primis colit, atque diligit: quæ si civitas per viros bonos, gravesque homines, querelas ad vos detulisset, paulò commoveret magis, nunc vero quid putem? Trallianum Mæandrio causam commisisse, homini egenti, sordido, sine honore, sine estimatione, sine cenfui? Ubi erant illi, i Pythodori, Aridendi, Lepifones, ceteri homines apud nos noti, inter suos nobiles? ubi illa magnifica, & gloriosa ostentatio civitatis? nonne esset pudendum, si hanc causam agerent severe, non modò legatum, sed Trallianum omnino dici Mæandrium? huic legato, huic publico testi patrum suum jam inde à patre, atque majoribus, L. Flaccum *malandum* civitatis testimonio tradidissent? Non est ita, iudices, non est profectò. vidi ego in quodam judicio nuper Pythodorum testem Trallianum, vidi Parrhæum, vidi Archidemum, cum quidem idem hic mihi Mæandrius, quasi ministrator, aderat, subsiciens, quid in suos civeis, civitatemque si videret, dicerem. nihil enim illi homine levius, nihil egentius, nihil inquinatius. Quare si hunc habent auctorem Tralliani, doloris sui, si hunc custodem litterarum, si hunc testem injuriam, si hunc auctorem querelarum, remittant spiritus, comprimant animos suos, sedent arrogantiam, fateantur in Mæandrii persona esse 2. *expressam* faciem civitatis. sin istum semper illi ipse domi pretendendum esse, & conculcandum putaverunt: desinant putare auctoritatem esse in eo testimonio, ejus auctor inventus est nemo. Sed exponam, quid in re sit, ut, quamobrem ista civitas, neque severe Flaccum oppugnarit, neque benigne defenderit, scire possitis. Erat ei Castriciano nomine *prætor*: de quo toto respondit Hortensius: in vita solverat Castricio pecuniam, jamdiu debitam. Hinc totum odium, hinc omnis offensio. Quò cum venisset Lælius ad iratos, & illud Castricianum vulnus dicendo refricuisse; 3. exsiliuerunt principes, neque in illa concione adfuerunt, neque ipsius decreti, ac testimonii auctores esse voluerunt. usque eò orba fuit ab optimatibus illa concio, ut princeps principum esset Mæandrius: cujus lingua, quasi *stabellus* seditionis, illa tum est egentium concio ventilata. Itaque civitatis pudens, ut ego semper existimavi, & gravis, ut ipsi existimari volunt, justum dolorem, querelasque cognoscite. Quæ pecunia fuerit apud se, Flacci, patris nomine collata à civitatibus, hanc à se esse ablatam queruntur. Alio loco quæram, quid licuerit Flacco; nunc

tantum à Trallianis requiro, quam pecuniam à se ablatam queruntur, suamne dicant, sibi à civitatibus collatam in usum suum. cupio audire, non, inquit, dicimus. Quid igitur? delatam ad nos, creditam nobis, L. Flacci patris nomine, ad hujus *divi* festos, atque ludos. Quid tum? Hanc te, inquit, capere non licuit. Jam id videro: sed primum illud tenebo. queritur gravis, locuples, ornata civitas, quòd non retinet alienum: spoliata se dicit, quòd id non habet, quod ejus non fuit. quid hoc impudentius dici, aut fingi potest? delectum est oppidum, quo in oppido uno pecunia à tota Asia ad honores L. Flacci poneretur. hæc pecunia tota ab honoribus translata est in quæstum, & frænationem: recuperata est multis post annis. Quæ civitati facta est injuria? At molestè fert civitas. 4. Credo avulsium est enim præter spem, quod erat *spe devotum* lucrum. At queritur. impudenter facit. Non enim omnia, quæ dolemus, eadem jure queri possumus. At accusat verbis gravissimis. Non civitas, sed imperiti homines, à Mæandrio concitati. Quo loco etiam, atque etiam facite ut recorderemini, quæ sit *temeritas multitudinis*, quæ levitas propria Græcorum, quid in concione sedulo valeat oratio. Hic, in hæc gravissima, & moderatissima civitate, cum est forum plenum judiciorum, plenum magistratuum, plenum optimorum virorum, & civium, cum speculatur, atque obsidet vestra vindex temeritatis, & moderatrix officii, curia: tamen quantos fluctus, & excitati concionum videtis? quid vos fieri censetis Trallibus? an id, quod Pergami? nisi fortè hæc civitates existimari volunt, facilius una se *epistola* Mithridatis moveri, impellique potuisse, ut amiciorum populi Rom. 5. fidem suam jura omnia officii humanitatisque violarent; quam ut filium testimonio laxerent, cujus patrem armis pellendum suis mœnibus censuissent. Quare nolite mihi ista nomina civitatum nobilium opponere, quos enim *hostes* hæc familia contempsit nunquam eosdem *hostes* pertimescet. vobis autem est confitendum, si consiliis principum vestra civitates reguntur: non multitudinis temeritate, sed optimatum consilio bellum ab istis civitatibus cum populo Romano esse susceptum. sin ille tum motus est temeritate imperitorum excitatus, & patiamini me delicta vulgi à publica causa separare. At enim istam pecuniam huic capere non licuit. Utrum vultis patri Flacci licuisse, nec ne? si licuit, sicuti certè licuit: ad ejus honores collatam, ex quibus ipse nihil capiebat, patris pecuniam rectè abstulit filius. si non licuit: tamen illo mortuo, non modò filius, sed *quævis* hæc rectissime potuit auferre. Ac tum quidem Tralliani, cum ipsi gravi fenore istam pecuniam multos annos occupavissent, à Flacco tamen omnia, quæ voluerunt, impetraverunt: neque tam fuerunt impudentes, ut id, quod Lælius dixit, dicere auderent, hanc ab se pecuniam abstulisse Mithridatem. Quis enim erat, qui non sciret, in ornandis studiosiorem Mithridatem, quam in spoliandis Trallianis fuisse? Quæ quidem à me si, ut dicenda sunt, dicerentur, gravius agerem, iudices, quam adhuc egi: quantam Asiaticis testibus fidem habere vos eò veniret: revocare animos vestros ad Mithridaticum belli memoriam, ad illà universorum civium Rom. per tot urbes, uno puncto temporis, miseram crudelemque eadem: prætores nostros deditos, legatos in vincula conjectos, nominis propè Rom. memoriam cum vestigio imperii non modò 5. ex *ædibus* Græcorum, verum etiam ex litteris esse deletam.

G g 2

Mithri-

1. *Pythodori, Aridendi, Lepifones.*) Talia ferè erant in Pal. præterea ceteri omnes, ut & S. Victor. & Grut. mutilati folio integro.

2. *Expressam faciem civitatis.*) Lambinus *speciem*; quod etiam in Pal. præterea tertium retinebat, item editio vetus.

3. *Expressam Principes, &c.*) Ita ex mss. uno Henr. Stephanus, sed præter nostros omnes, & veterem ed. in quibus *fluerunt principes*, &c. quod *principes*, ex illa ab eorum posterioribus male putari tamen repone iterum posse illud fluerunt.

4. *Credo avulsium est enim, &c.*) vulgò *amissum*, sed alterum est in Pal.

aliorumque scriptis. Sic Terentius Eunuchus: *Sperat si à me avullerit.*

5. *Fidem suam, jura omnia officii humanitatisque.*) Henr. Stephanus producit è scripto suo, *omnia officia societatis humanitatisque*, sed sic nulli nostrorum: quorum quidam *humanitatisque* 3. omnes verò *fidem suam*, quod & in olim culis.

6. *Ex ædibus Græcorum.*) Non abeunt ab hac scriptura Pall. S. Victor. Grut. alius admisit *sedibus*, quod in uno scripto testatur à se inventum Henricus noster Stephanus.

Mithridatem, deum illum patrem, illum conservatorem Asiae, illum Evium Nysium, Bacchum, Liberum nominabant unum atque idem erat tempus, cum L. Flacco consuli porras tota Asia claudebat: Cappadocem autem illum non modo recipiebat suis urbibus, verum etiam ultro vocabat. Licet hæc nobis, si oblivisci non possumus, at tacere: liceat mihi potius de levitate Græcorum queri, quam de crudelitate. Auctoritatem isti habeant apud eos, quos esse omnino noluerunt? nam, quoscunque potuerunt, rogatos, interemerunt, nomen civium Rom. quantum in ipsis fuit, sustulerunt. 2 in hac igitur urbe se *fallens*, quam oderunt? apud eos, quos inviti vident? in ea rep. ad quam opprimendam non animus eis, 3 sed vires defuerunt? Adspiciant hunc florem legatorum, laudatorumque Flacci, ex vera atque integra Græcia, tum se ipsi expendant, tum cum his se comparent, tum, si audebunt, dignitati horum componant suam. Adfunt Athenienses, unde humanitas, doctrina, religio, fruges, iura, leges ortæ, atque in omnis terras distribute putantur, de quorum 5 urbis possessione, propter *pulchritudinem* etiam inrer Deos certamen fuisse prodium est: quæ vultate ea est, ut ipsa ex sese suos civis genuisse dicatur. & eorum eadem terra parens, alitrix, patria, dicatur: auctoritate autem tanta est, ut iam fractum propæ, ac debilitatum Græciæ nomen, hujus urbis laude *mutetur*. Adfunt Lacedæmonii, cujus civitatis spectata, ac nobilitata virtus, non solum *natura* corroborata, verum etiam *disciplina* putatur: qui solitoto orbe terrarum septingentos iam annos amplius unis moribus, & nunquam mutatis legibus vivunt. Adfunt ex Achajâ cuncta mihi legati, Bœotia, Thessalia: quibus locis nuper legatus L. Flaccus, imperatore Metello, præfuit. Neque verò te, Massilia, prætereo, 6 quæ L. Flaccum militem, quæstoremque cognovisti: cujus ego civitatis disciplinam, atque gravitatem non solum Græciæ, sed haud scio an cunctis gentibus 7 antependam jure dicam: quæ tam procul à Græcorum omnium regionibus, disciplinis, linguaque divisa, cum in ultimis terris cincta Gallorum gentibus, barbaris fluctibus alluatur, sic optimatum consilio gubernatur, ut omnes ejus instituta *laudare facilius* possint, quam *amulari*. Hisce utitur laudatoribus Flaccus, his innocentibus testibus, ut Græcorum cupiditati, Græcorum auxilio resistamus. Quamquam quis ignorat, qui modò unquam mediocriter res istas scire curavit, quin tria Græcorum genera sint verò: quorum unum sunt Athenienses, quæ gens Jovium habebatur: Botes alteri: Diores tertii nominabantur, atque hæc cuncta Græcia, quæ fama, quæ gloria, quæ doctrina, quæ plurimis artibus, quæ etiam imperio, & bellica laude floruit, *parvum quendam locum*, ut scitis, Europæ tenet, semperque tenuit. Atque maritimam oram, bello superatam,

cinxi urbibus, & non ut munitam, colonis illam augetes, sed ut obsessam teneret. Quamobrem quæso à vobis Asiatici testes, cum vere recordari voletis, quantum auctoritatis in judicium afferatis, vosmet ipsi describatis Asiam: nec quid alienigenæ de vobis loqui soleant, sed quid vosmet ipsi de genere vestro statuat, meminertis. Namque, ut opinor, Asia vestra constat ex Phrygia, Mysia, Caria, Lydia. Utrum igitur nostrum est, 9 an vestrum, hoc proverbium, *Phrygum plagis fieri solere maiorem?* Quid de tota Caria nonne hoc vestra voce vulgatum est, liquid cum periculo experiri velis, 10 in Care id potissimum esse faciendum? Quid porro in Græco sermone tam tritum, atque celebratum est, quam, si quis despiciat ducitur, ut *Mysorum ultimum* esse dicatur? Nam quid ego dicam de Lydia? quis unquam Græcus Comædiam scripsit, in qua servus primarum partium non *Lydia* esset? Quamobrem quæ vobis fit injuria, si statuimus vestro nobis iudicio standum esse de vobis? Equidem mihi iam satis superque dixisse videor de Asiatico genere testium: tamen vestrum est, iudices, omnia, quæ dici possunt in hominum levitatem, inconstantiam, cupiditatem, etiam si à me minus dicuntur, vestris animis, & cogitatione comprehendere. Sequitur 11 auri illa invidia Judaici. Hoc nimirum est illud, quòd non longe à gradibus Aureliis hæc causa dicitur, 12 ob hoc crimen hic locus abs te, Lxli, atque illa turba quæ sita est, scis, quanta sit manus, quanta concordia, quantum valeat in concionibus. 13 summissa voce agam, tantum ut iudices audiant, neque enim desunt, qui istos in me, atque in optimum quemque incitent: quos ego, quo id facilius faciant, non adjuvabo. Cum aurum, Judæorum nomine quotannis ex Italia, & ex omnibus vestris provinciis Hierosolymam exportari solet, Flaccus sanxit edicto, ne ex Asia exportari liceret. Quis est, iudices, qui hoc non verè laudare possit? Exportari aurum non oportere, cum sæpe antea senatus, tum me consule, gravissimè iudicavit. Huic autem *barbara superstitioni* resistere, severitatis: multitudinem Judæorum, flagrantem nonnumquam in concionibus, pro rep. contemnere, gravitatis summæ fuit. At Cn. Pompejus, capitis Hierosolymis, victor ex illo fano nihil attigit. In primis hoc, ut multa alia, sapienter, quòd in tam suspiciosa, ac maledica civitate locum *sermoni oratorum* non reliquit. non enim, credo, religionem & Judæorum, & hostium, impedimento præstantissimo imperatori, sed pudorem, fuisse. Ubi ergo crimen est? quoniam quidem furtum nusquam reprehendis, edictum probas, iudicatum fateris, 14 quæ situm, & prolatum palam non negas: etum esse per viros primarios res ipsa declarat. 15 Apameæ manifesto comprebasum, ante pedes prætoris in foro expensum est auri pondus centum paulo minus per

1. *Illam Evium, Nysium, Bacchum, Liberum.* Hæc est conionans scriptura Pall., & S. Victoris, quam & è suis eruit Turneb. lib. XX. Advers. cap. 28. Lambinus alia nobis substituit nomina, sed non sanè è Libris.

2. *In hac igitur urbe se fallens.* Ita Pal. ter. ac sept. quòd malui quòdam alterum *fallens*, quamvis non multum differat.

3. *Sed vires defuerunt.* Nescio an scribendum sit auctoritate omnium mss. nostrorum *sed vires defuerunt* & *defuerunt*, an verò rependum unum, *defuerunt*, quòd inultius alteri etiam præbuerit locum, prima editio præfert, *defuerunt* & *defuerunt*, quòd & in Grut. scripto.

4. *Dignitati horum componant suam.* Haud aliter etiam plerique libri nostri, quorum fide hæc eadem serè linea supra scripti, *tum cum his*, neque secus etiam primoris publicati, sed tamen, non potest mihi displicere quòd erui è Pal. scilicet, *dignitati horum anteposuit sine vocula suam*.

5. *Urbes possessione.* Prius *possessione*, sed præter aliorum mss. item notios serè, nam Gruteri codex vulgatæ adheret.

6. *Quæ L. Flaccum militem quæstoremque.* Adscriptur Gulielmus, forte, legendum *tribuum militem* & uti est infra cap. 40.

7. *Antependam jure dicam.* Lambinus delovit sus so suorum *post*, & reperi sanè tantum in Pal. sec. & Grut. sed non v. dequir aliena: cerè non est superflua.

8. *Non ut munitam colonis illam augetes: sed Cr.* Hæc est lectio Pall. pr. quin. sext. sept. nam sec. & Grut. *illam gentem*, sed sine voce *augetes*, quæ neque in tert. qui tamen à prima manu habuit *gentes*, quòd ipsum adhuc hæret in quarto & octavo, placuit Gulielmo lectio S. Victoris *illam gentem*, sed haud èi adqueverim, potius adhuc sustulerim *ve-*

9. *An vestrum hoc proverbium.* Recepta lectio incipit *vestrum*, sed ejus vocis, nihil est reliquum in mss. nostris, in editionibus omnium antiquissimis: neque necessaria dici potest, ut visum Lambino.

10. *In Care id potissimum esse faciendum.* Sic bene conjectit Erasimus, probatque P. Victorius lib. V. Var. lect. cap. 12, cum tamen retinerent mss. omnium, in *Cariam*, quomodo item Pall. septem nam sic habet in ea re, ex quo facile fiat in *Care*, uti discretè perhibetur in Gruteriano, Gulielmus tamen visus est adprobare in *Caria*, ratione nullas percipit: neque ego facile expato, nisi si *Cariam* sumis pro femina ejus loci.

11. *Auri illa invidia Judaici.* De eo videndus Cojaciæ ad lib. X. Cod. Justiniani tit. LXXXV.

12. *Ob hoc crimen.* Henrici Stephani liber scriptus, *ad hoc crimen*, si- que editio Lugdunensis, ac veterima quæque, at mss. nostri, deum fiant pro vulgato.

13. *Summissa voce agam.* Cr. Antiquitas cui & mss. Pall. S. Vi. Cr. habent voce amplius, si & poterat legi, in concionibus si *submissa voce agam*, Cr. Lambinus edidit, *si submissa voce*.

14. *Quæ situm & prolatum.* Vulgatæ probatum, sed contra plures mss. & olim publicatos, quorum quidam *prolatum*.

15. *Apameæ manifestè comprebasum, ante pedes prætoris in foro expensum est auri pondus centum.* Cr. Vides illis pondus centum apponi verba singularia. At centum utique singulare nunquam est. Nempe integram erat comprebasum est & expensum pondus auri centum librarum, quæ sunt pondo Cr. pondo pondo & examinando, GRENORIUS.

per 1. Sex. Casium, equitem Romanum, castissimum hominem, atque integerrimum: Laodicea viginti pondo paulo amplius: per hunc ipsum L. Peducum, judicem nostrum: Hadrumeti per Cn. Domitium, legatum: Pergami non multum. Auri ratio constat: aurum in arario est: furtum non reprehenditur: invidia quaritur: a iudicibus oratio avertitur: vox in coronam, turbamque effunditur. Sua cuique civitati religio, Laeli, est, nostra nobis. Stantibus Hierosolymis, pacatisque Judaeis, tamen istorum religio factorum a splendore huius imperii gravitate nominis nostri, majorum influitus, abhorrebat: nunc vero hoc magis, quod illa gens, quid de imperio nostro sentiret, ostendit armis: quam eam diis immortalibus esset, docuit, quod est victa, quod elocata, quod servata. Quamobrem, quoniam, quod crimen esse voluisti, id totum vides in laudem esse convertum: veniamus jam ad civium Romanorum querelas. Ex quibus sit sane prima Deciani. Quid tibi tandem, Deciane, injuria factum est? negotiaris in libera civitate: primum patere me esse cetero. quousque negotiaberis? praesertim cum sis isto loco natus. annos jam triginta in foro versaris: sed tamen in Pergameno. longo intervallo, si quando tibi peregrinari commodum est, Romam venis: affectus faciem novam, nomen vetus, purpuram Tyriam. in qua tibi invidio, quod unis vestimentis tamdiu lautus es. Verum esto: negotiari liber: cur non Pergami? Smyrnae? Tralibus? ubi & multi cives Romani sunt, & jus a nostro magistratu dicitur? otium te delectat: lites, turba, praetor, odio est: Graecorum libertate gaudes. Cur ergo unus tu Apollonienses amatissimos populi Rom. fidelissimosque socios, inferiores habes, quam aut Mithridatis, aut etiam pater tuus habuerit unquam? cur his per te frui libertate tua, cur denique esse liberis non licet? homines sunt tota ex Asia frugalissimi, sanctissimi, a Graecorum luxuria, & levitate remotissimi, patres familias suo contenti, aratores, rusticani: agros habent & natura perbonos, & diligentia, culturaque meliores. in hisce agris tu praedia habere voluisti. & omnino malle, (& magis erat tuum, si te crassi agri delectabant) hic alibi in Craustumino, aut in Capenati paravisces. Verum esto. Catonis est dictum, *Pedibus compensari pecuniam*, longe omnino ad Tiberi ad Caicum: quo in loco etiam Agamemnon cum exercitu errasset, nisi ducelem Telepum invenisset. Sed concedo id quoque: placuit oppidum regio delectavit. emisses Amyntas est genere, honore, existimatione, pecunia, princeps illius civitatis. cuius locum, *multorum embecilli consilii*, satis locupletem, pellexit Decianus ad sese: & cum illa, quid ageretur, nesciret, in possessione praediorum ejus familiam suam collocavit: uxorem abduxit ab Amynta *pregnantem*: qua peperit apud Decianum filiam, hodieque apud Decianum est uxor Amyntae, & filia. Numquid harum rerum ad me fingitur,

Deciane? sciunt haec omnes nobiles, sciunt boni viri sciunt denique nostri homines, sciunt mediocres negotiatores. Exiuge Amynta: repete a Deciano, non pecuniam, non praedia: forum denique sibi habeat: restituat uxorem: reddat misero patri filiam, nam membra, qua debilitavit lapidibus, fustibus, ferro: manus, quas contudit: digitos, quos confregit: nervos, quos concidit, restituere non potest, filiam, filiam, inquam, primum nostro patri, Deciane, redde. Haec Flacco non probasse te miraris? cui, quasi tandem probasti? emtiones falsas, & praediorum proseriptiones cum mulierculis, aperta circumseriptione, fecisti. & rursus his rebus Graecorum legibus adscribendus fuit. Ptolemaeate descripsisti, mercenarium, & administrum constitutorum tuorum adductus est in iudicium: Ptolemaeate de dolo malo, & de fraude, a Dione, huius ipsius tutela nomine. Qui concursus ex oppidis finitimis undique? qui dolor animorum? qua querela? Condemnatus est Ptolemaeates sententiis omnibus: 10 irrita venditiones: irrita proseriptiones. 11 Non restituit, defers ad Pergameno, ut illi reciperent in suas litteras publicas, praeclearas proseriptiones, & emtiones tuas repudiant, rejiciunt. At qui homines? Pergameni laudatores tui. Ita enim mihi gloriari visus es laudatione Pergamenorum, quasi & honorem majorum tuorum affectus esses: & hoc te superiorem putabas esse, quam Laelium, quod te civitas Pergamena laudaret. Num honestior est civitas Pergamena, quam Smyrnae? At ne ipsi quidem dicunt. Vellem tantum habere otium, ut possem recitare 13 psephisma Smyrnaeorum, quod fecerunt in Castricium mortuum: primum ut in oppidum introferretur: quod aliis non conceditur: deinde, ut ferrent ephebi: postremo ut imponeretur aurea corona mortuo. Haec P. Scipioni, clarissimo viro, cum esset Pergami mortuus, facta non sunt. At Castricium quibus verbis dii immortales! *decus patriae, ornamentum populi Rom. florem juventutis* appellant! Quare, Deciane, si cupidus es gloriæ, alia ornamenta censeo, quaras. Pergamene deriserunt. Quid? tu ludi te non intelligebas, cum tibi haec recitabant, *Clarissimum virum, praestantissima sapientia, singulari ingenio: mihi crede, ludebant*, cum vero coronam auream litteris imponebant: te vera non plus aurum tibi, quam monedula committebant. *Ne tuum quidem* hominum venustatem, & facietis perspicere potuisti? Isti igitur, isti Pergameni proseriptiones, quas tu afferebas, repudiaverunt. P. Orbius, homo & prudens, & innocens contra te omnia decrevit. 14 * In P. Globulum, meum necessarium, fuisse gratiosior. Ultimam neque ipsum neque me pœniteret. Flaccum in curia decrevisset. Veridicas adjungis causas inimicitiarum, quod patri L. Flaccii, a dila curuli, pater tuus, tribunus plebis diem dixerit. At istud, ne ipsi quidem patri Flacci valde molestum esse debuit: praesertim cum ille, cui dies dicta est, praetor postea

Gg 3 factus

1. Sex. Casium.) Pall. partim Sex. Ecinium, partim Crinum. S. Victoris Sex. Casium, quod forte non improbandum.
 2. Per hunc ipsum L. Peducum, etc.) Pall. & S. Vi. Ct. & Grut. ut & antiquos impressi, per hunc C. Peducum. Gulielmus iussit quætoro, an Peducum essent gentis Lucilia, idem annotavit forte transiens verbis restituendum. Laodicea viginti pondo per hunc C. Peducum jud. nostrum. Adrumeti paulo amplius per Cn. Domitium.
 3. Oratio avertitur.) Grut. avertitur. Pall. & S. Victoris convertitur. ego ut verum fatear, parum heic video.
 4. Quod est victa.) Pal. sec. & oct. dicitur, quint. juncta S. Vi. Ct. uita. Sorfan demit, sicut Gulielmus.
 5. Omnia malle, & magis erat tuum, si te crassi agri, etc.) Ita ferè mss. nostri, vulgata immittunt, quod nusquam in mss. in d. ed. vett. sed tamen sciendum Pall. omnes, praeter secundum, exhibere, sed te crassi agri, nisi quod illud agri abijt octavo, cui neque adeest tuum, habet Grut. liber: omnia malle magis erat tuum, si te jam crassi, etc. ex quibus facile fingeretur. Omnia malle magis erat tuum (si te jam crassi delitabant) heic alibi, sed quid opus conjecturis in re tam tenebrosa?
 6. Agamemnon cum exercitu.) Explicat P. Victorius lib. V. Var. lect. cap. 12.
 7. Praediorum proseriptiones.) Pall. nostri partim proseriptiones, partim proseriptiones, non heic modo, sed infra.

8. Tuto his rebus Graecorum moribus, etc.) Lambinus omisit, rebus, sed praetor mss. nostros, & rationem, secutus scil. Faernum.
 9. De dolo malo, de fraude a Dione natus, etc.) Sic prius cuss; quæ scriptura in plerisque mss. nostris, solum Pal. pr. de fraude ad Iovim, huius & c. at Henr. Stephanus nobis è libro suo nescio quos produxit, de fraudatione huius, quam lectionem video exstare in editione Aldi Nepotis, numquam saltem sequi, habuerim enim Dionem pro accusatore Ptolemaeatis.
 10. Irrita venditiones, irrita proseriptiones.) Aliquot mss. nostri numero singulari, venditiones, irrita proseriptiones; sive proseriptiones.
 11. Non restituit.) Melioris notæ mss. Non restituit? nihilo pejus, imò melius.
 12. Honorem majorum tuorum affectus esse.) Nostri scitius item edit, vet.
 13. Psephisma Smyrnaeorum quod fecerunt.) Haud aliter Pall. & edd. vett. sequentes Psephisma Smyrnaeorum, qua fecit.
 14. * In P. Globulum, etc.) Insigni locum asterisco, alios secutus, Henr. Stephanus linea sequenti producit quædam è mss. sed ea pedibus trahit Lambinus; neque tamen substituit meliora. Mss. nostri omnes heic mutantur integro folio; etiam ille qui est S. Victoris, desunt hæc etiam tribus emtioneibus veteribus, tempus perire, laudandis aliorum conjecturis, non parvi operæ pretium.

factus sit, & consul: ille, qui diem dixit, non potuerit privatus in civitate consistere. Sed, si iustas inimicitias putabas, cur, cum tribunus militum Flaccus esset, in ejus legione miles fuisti, cum tibi per testes militarem effugere liceret iniquitatem tribuni? Cur autem prator te, inimicum paternum in consilium vocavit? quæ quidem quàm sanctè solita sunt observari, scitis omnes. Nunc acculantur ab iis, qui in consilio nobis fuerunt. Decevit Flaccus. Num aliud, atque oportuit? In liberos. Num aliter, ac censuit senatus? In absentem decrevit. Cum ibidem esses, cum prodire nolles. non est hoc in absentem reum. SENATUS CONSULTUM ET DECRETUM FLACCI. Quid, si non decevisses, sed edixisses? quis posset verè reprehendere? Num etiam fratris mei litteras, plenissimas humanitatis, & æquitatis, reprehensurus es? quas eisdem mulieri à me datas, apud Patranos requisivit. Recita litteras QU. CICERONIS. LITTERÆ Q. CICERONIS. Quid? hæc et Apollonidenses, occasione facta, ad Flaccum detulerunt? apud Orbium acta non sunt? ad Globulum delata non sunt? Ad senatum nostrum, me consule, nonne legati Apollonidenses omnia postulata de injuriis unius Deciani detulerunt? Ad hæc prædia etiam in censu dedicavisti. Mitto, quod aliena: mitto, quod possessa per vim: mitto, quod convicta ab Apollonidensibus: mitto, quod à Pergamenis repudiata: mitto etiam, quod à nostris magistratibus in integram restituta: mitto, quod nullo jure, neque in re, neque in possessione tua. Illud quaero, sint ne ista prædia censui censendo: habeant jus civile: sint, necne sint, mancipi: subsignari apud ærarium, apud censorem possint: in qua tribu denique ista prædia censuisti? Commisitisti, si tempus aliquod gravius accidisset, ut ex iisdem prædiis & Apollonide, & Romæ imperatum esset tributum. Verum esto, gloriosus fuisti. voluisti magnum agri modum censeri, & ejus agri, qui dividi plebi Romanæ non potest. Census es præterea numeratæ pecuniæ centum triginta M. S. millia: Eam opinor tibi numeratam non esse abs te. Sed hæc omitto. Census es mancipia Amyntæ neque huic ullam in eo fecisti injuriam. possidet enim ea mancipia Amyntæ. ac primò quidem petimuit, cum te audisset seivos suos esse centum. Retulit ad jurisconsultos. Constabat inter omnes, si aliena censendo, Decianus sua facere posset eum ** (maximam habiturum esse familiam. Respondit est, ejus facta non videri. Idem visum est postea Flacco, cum rem cognosceret: itaque decrevit.) Haberis causam inimicitiarum, qua causa inflammat Decianus ad Lellum detulerit hinc optimam accusationem. Nam ita quaestus est Flacco corruptus est, is me deseruit ac prodidit. Siccine tu auctor tandem eum, cui tu in consilio fuisses, apud quem omnes gradus dignitatis tuæ retinuisse pudentissimum hominem, nobilissimam familiam natam, optimè de reipi. meritum, in discernen omnium fortunarum vocavisti? Sed defendam Decianum: qui tibi in suspitionem nullo suo delicto venit. Non est, mihi crede corruptus. Quid enim fuit, quod ab eo redimeretur, ut duceret iudicium? cui sex horas omnino lex dedit. Quantum tandem ex his horis detraheret, si tibi morem gerere voluisset? Nimirum illud est, quod ipse suspicatur. Invidisti ingenio subscriptoris tui, quod ornabat facile lo-

cum, quem prehenderat, & acutè testis interrogabat, aut circumveniebat: fortasse fecisti. & tu, & populi sermone exciperes. Idcirco Decianum usque ad coronam applicuisti. Sed, ut hoc verisimile est, ita haud verisimile, Decianum à Flacco esse corruptum. Ita scitote, judices, esse cetera: vel quod ait Lucejus, L. Flaccum tibi dare cupisse, ut à fide se abduceres, lesterium vicies. Et cum tu accusas avartitiam, quem dicis lesterium vicies voluisse perdere? non quid emebat, cum te emebat? ut ad se transires? quam partem causæ tibi daretur? an ut evocatas consilia Lælii qui testes ab eo prodirent? quid? nos non videbamus habitare unam? quis hoc nescit? tabulas in Lælii potestate fuisse, num dubium est? an ne vehementer, ne copiosè accusares? Nunc facis suspitionem, ita enim dixisti, ut nescio quid abs te impetratum esse videatur. At enim Androni Sextilio gravis injuria facta est, & non ferenda: quod, cum esset uxor ejus Valeria, interlato mortua, sic egit eam rem Flaccus, quasi ad ipsam hereditas pertineret. In quo quid reprehendas, scire cupio quòd talium intenderit? qui dices? Ingenua, inquit, fuit. O peritum juris hominem! Quid? ab ingenuis mulieribus hereditates lege non veniunt? in manum, inquit, convenerat. Nunc audio, sed quaero, usu, in coemtionem, usu non poruit. nihil enim potest de tutela legitima sine omnium tutorum auctoritate deminui. coemtionem, omnibus ergo auctoribus in quibus centè Flaccum fuisse non dices. Relinquitur illud, quod vociterari non desinit non debuisset, cum prator ellet, suum negotium agere, aut mentionem facere hereditatis. Maximam audio tibi, L. Luculle, qui de L. Flacco sententiam laturus es, pro tua eximia liberalitate, maximisque beneficiis in tuos, venisse hereditates, cum Asiæ provinciam consulari imperio obtineres. si quis eas, suas esse dixisset, concessisses? Tu, T. Veili, si qua tibi in Africa venerit hereditas, usu amittes? an tuum, nulla avaritia, salva dignitate, retinebis? At istius hereditatis, jam Globulo prætoris, Flacci nomine, petita possessio est non igitur impressio, non occasio, non vis, non tempus, non imperium, non securus ad injuriam faciendam Flacci animum impulerunt. itaque eodem etiam M. Lurco, vir optimus, meus familiaris, convertit aculeum testimonii sui, negavit, a privato pecuniam in provincia prætoris petere oportere. Cur tandem, M. Lurco, non oportet? eripere, extorquere, accipere contra leges non oportet: petere non oportere, numquam ostendes, nisi docueris non licere. An legationes sumere liberæ exigendi causa, sicut & tu ipse nuper, & multi viri boni saepe fecerunt, rectum est: quod ego non reprehendo. locos video queri, prætoris, si hereditatem in provincia non reliquerit, non solum reprehendendum, verum etiam condemnandum pura? Dicit, inquit, Valeria pecuniam omnem suam dixerat. Nihil domi illorum explicari potest, nisi ostenderit, illam in tutela Flacci non fuisse, si fuit, quæ eum; sine hoc auctore est dicta, dos, nulla est. Sed tamen Lurconem, quamquam pro sua dignitate moderatus est in testimonio dicendo religioni lux, tamen iratum Flacco esse vidisti neque enim occultat, ut famulacundia suæ, neque recitandam putavit, questus est, libertum suum Flacco prætoris esse damnatum. O CONDICTIONES MISERAS ADMINISTRANDARUM PROVINCIARUM in quibus diligentia, plena simultatum est negligentia,

1. Apollonidenses: vocatus fallax. Adnotavit Gulielmus fortè legendum conueniens fallax.

2. Ad hæc prædia etiam in censu dedicavisti. Lipsius lib. III. var. lect. cap. 1. emendar in censum, quomodo locutus P. Africanus apud Agellium.

3. Eam opinor tibi numeratam non esse abs te. Lipsius nosse d. cap. 1. ar. Miratur superare hoc loco pronomen tibi, ut velit errasse in numerando, male abe t. s. h. de tuo.

4. Eum (maximam habiturum esse.) Hæc unciis circumscripta, Lambinus invenit in veteri codice, editionibus aliis absunt neque nos habet.

mus pro germanis, cum tamen constaret locum defectuosum, ac misere nocere posse putabamus.

5. Si hereditatem in provincia non reliquerit. Est istud in S. Vici. in Grot. in Palatinis octo, in omnibus denique editionibus avorum patrumque ævo natis. Lambinus primus, quod inven. flet librum in quo non compareret negat, va. divina vit. in provincia crederet, quod omnibus statim visum fuit genuinum, etiam Gulielmo. Sed cedo mihi cum quoque, sed dicem, qui prætoris in provincia reliquerit, descendam. forte in sententiam aliorum, interim ad hæc ego vulgata: admodum meo iudicio arguit.

gentia, vituperationum: ubi severitas, periculosa est: libertas, ingrata: sermo, insidiosus: assentatio, perniciofa: frons omnium, familiaris: multorum animus, iratus: iracundia occulte, blanditia aperta: venientes praetores expectant, praesentes inferunt, abeuntes deserunt. Sed omittamus querelas, ne nostrum consilium in praetermittendis provinciis laudare videamur. Litteras misit de villico P. Septimii, hominis ornati, qui villicus eadem fecerat. Septimum ardentem iracundia videre potuisti. In Lurconis libertum iudicium ex edicto dedit. hostis est Lurco. Quid igitur? hominum gratiosorum, splendidorumque libertis fuit Asia tradenda? an similitates nescio quas cum libertis vestris Flaccus exercet? an vobis in vestris, vestrorumque causis *severitas* odio esse tandem laudatis, cum de nobis iudicatis? At iste Andro, spoliatu bonis, ut dicitis, ad dicendum testimonium non venit. Quid, si veniat? Decisionis arbiter C. Caelius fuit. quo splendore vir, qua fide? qua religione? obsignator C. Sextilii, Lurconis sororis filius: homo & pudens & constans, & gravis, si vis erat, si *fraus*, si *metus*, si *circumscriptio*: quis pactioem fieri, quis adesse istos coegit? Quid, si ista omnis pecunia huic adolescentulo, L. Flacco reddita est? si petita, si redacta? si per hunc Antiochum, patrem huius adolescentis libertum, seni illi Flacco probatissimum? videmur non solum avaritiae crimen effugere, sed etiam liberalitatis laudem assequi singula rem? communem enim hereditatem, quae aequaliter ad utrumque lege venisset, concessit adolescenti, propinquo suo: nihil ipse attingit de Valerianis bonis, quod statuerat facere, adductus huius pudore, & non amplissimis patrimonii copiis, id non solum fecit sed etiam prolixè cumulateque fecit. Ex quo intelligi debet, eum contra leges pecunias non cepisse, qui tam fuerit in hereditate concedenda liberalis. At Falcidianum crimen est ingens, talenta quinquaginta se Flacco dicit dedisse. Audiamus hominem. Non adest. Quomodo igitur dicit? Epistolam mater eius profert, & alteram, soror: scriptum ad se dicunt esse ab illo, tantam pecuniam Flacco datam. Ergo is, qui si *aram veniens paratos*, crederet nemo, per epistolam, quod volet, injuratus probabit? At qui vis? quam non amicus suis civibus? qui patrimonium laesum laetum, quod hic nobiscum conficere potuit Gvæcorum convivii maluit dissipare. Quid attinuit relinquere hanc urbem? libertate tam praecleara carere? adire periculum navigandi? *quasi bona comesse Roma non liceret*. nunc denique materculæ lux tetivus filius, alicuius minime suspiciose, purgat se per epistolam & ut eam pecuniam, quacum traiecerat, non consumpsisse, sed Flacco dedisse videatur. At fructus isti Tralhanorum. Globulo praverierunt: Falcidius emeratus s nongentis millibus. Si dat tantam pecuniam Flacco, nempe idcirco dat, ut rata sit emtio. emit igitur aliquid, quod certe multo plus esset: 3 dat de lucro: nihil detrahit de vivo. minus igitur lucri facit. Cur Albanum venire jubet? cur matri paterea blanditur? cur epistolis & fororis, & matris imbecillitatem aucupatur? postremo cur non audi mus ipsum? Retinetur, credo, in provincia: mater negat venisset, inquit, si esset denunciatum. Tu certe coegisses,

si illum firmamentum in illo teste posuisses. sed hominem ab negotio abducere noluisse. magnum erat ei certamen propositum, magna cum Græcis contentio: qui tamen, ut opinor, jacent victi. nam iste unus totam Asiam magnitudine poculorum, bibendoque superavit. Sed tamen quis tibi, Læli, de epistolis istis indicavit? mulieres & negant se scire qui sis. Ipse igitur ille tibi, se ad matrem & sororem scripisse, narravit? an etiam scripsit oratu tuo? At verò M. Aebutium, & constantissimum, & pudentissimum hominem, Falcidii affinem, nihil interrogas? nihil ejus generum, pari fide praeditum, C. Manilium? qui profecto de tanta pecunia, si esset data, nihil audisse non posset. His tu igitur epistolis, Deciane, recitatis, his *mulierculis* productis, illo absente auctore laudato, tantum te crimen probaturum putasti: praesertim, cum ipse non deducendo Falcidium, iudicium feceris, plus falsam epistolam habituram ponderis, quam ipsius praesentis fictam vocem, & simulatum dolorem? Sed quid ego de epistolis Falcidii, aut de Androne Sextilio, aut de Deciani censu tandem & disputo, postulo? de salute omnium nostrum, de fortunis civitatis, de *summa resp. taceo*? quam vos universam in hoc iudicio vestris humeris, vestris, inquam, humeris, iudices sustinetis, videris, in quo motu temporum, quanta in conversione rerum, ac perturbatione versemur. Cum alia multa certi homines, tum hoc vel maxime moliantur, ut quoque vestrae mentes, vestra iudicia, vestrae sententiae, optimo cuique infestissimæ, atque inimicissimæ reperiantur. gravia iudicia pro reipubl. dignitate, multa de conjuratorum scelere fecistis. non putant latius conversam tempubl. nisi in eandem *impiorum partem operum meritis*, civis detraherint. Oppressus est C. Antonius. esto: habuit quamdam ille infamiam suam: neque tamen ille ipse, pro meo jure dico, vobis iudicibus, damnatus esset: cuius damnatione sepulchrum L. Catilinae, floribus ornatum, hominum audacissimorum, ac domesticorum hostium conventu, epulisque celebratum est: iusta Catilinae facta sunt. Nunc à Flacco Lentuli poenæ per vos expetuntur. Quam potestis? Lentulo, qui vos in complexu liberorum, conjugumque vestrae trucidatos, incendio patriæ repelente conatus est, mactare victimam gratiorem, quam si L. Flacci sanguine illius nefarium in nos omnes odium saturaveritis? Litemus igitur Lentulo, parentemus Cethego, revoce mus se quos nimia pietatis, & summi amoris in patriam vicissim nos poenæ, si ita placet, sufferamus. nos jam ab iudicibus nominamur: in nos crimina finguntur: nobis pericula comparantur: quæ si pet alios agerent: si denique per populi nomen, *exulum imperatorum* multitudinem concitassent: aequiore animo ferre possemus. Illud verò fieri non potest, quod per senatores, & per equites Romanos, qui hac omnia pro salute omnium, communi consilio, una mente, atque virtute gesserunt, harum rerum autores, duces, principes, spoliari omnibus fortunis, atque civitate expelli posse arbitrantur. 7 Etenim populi Romani perspicunt eam mentem, & voluntatem: omnibus rebus, quibus potest, populus Rom. significat, quid sentiat: nulla varietas est inter homines opinionis,

G g 4 nulla

1. At Falcidianum crimen est ingens. Talenta quinquaginta. Hanc summam usque septuaginta vocat capite sequenti: At si videtur tibi Tralhanorum, & Falcidius emeratus HS. nongentis insubonget. Ergo Manucius inquit, Talenta quinquaginta & securatorum triginta sex millia, id est, sestertium nongentia millia, ut infra: statimque HS. DCCCC. talenta cum quingenta supra nominata. Sed ista summa nequaquam conveniunt. Nam talenta quinquaginta sunt sestertium duodecies, securatorum triginta millia: nongentia vero sestertia sunt talenta triginta septem cum triginta minis, scutari viginti duo millia quingenti. Ergo hic scribendum est, talenta quadraginta. Ea sestertium sunt nongentia sexaginta millia, securatorum viginti quatuor millia: sed sexaginta millia silentur, ut summa sit rotunda. Gronov. de Sestertiis, pag. 225.

2. Ut sua pecuniam quacum traiecerat, etc. Ausus sum recipere emendationem Palatini textus in quo prius fuerat, qua contra fecerat: omnibus enim patetis ejus veritatem: qua parum antea distabant ceteri. Pall. item

5. Vi thorii, aliorumque, quam contra fecerat. ex quibus Gulielmius aliquin hanc nostram divinarat.

3. Dat de lucro. Bene explicat Cujacius tractatu IX. ad Africanum.

4. Negant se scire qui sis. Ipse igitur ille tibi etc. securus sum mihi, nostris, in d. verò licet eas lectiones recopet: tantum modo cum Gulielmo illud scire, quid sit ipse igitur, etc. nullius sensus, coegi in aliis vocibus. sententia aperta est.

5. An etiam scripsit oratu tuo? Firmat & hanc lectionem miss. nostri, nisi quod Pal. pr. & sec. horarum, quod aequo bonum censuerim.

6. Disputo, postulo? Ita & Pal. nostri Lambinus edidit ex Memmia no, disputo & ex postulo?

7. Etenim populi Rom. perspicunt eam mentem? Ita nostri Lambinus eam deleat. Gul. clmuis mutat in eandem. Gruteri libet habet, Etenim si perspicunt eam mentem.

nulla voluntatis, nulla sermonis. Quare, si quis illuc me vocat, venio: populum Rom. *disceptatorem* non modo non recuso, sed etiam depof. o. Vis abis: ferrum ac lapides removeantur: operæ faceſſant: ſervitia ſileant. nemo erit tam injuſtus, qui me audierit, ſit modo liber, & civis, quin potius de præmiis meis, quam de poena cogitandum putet. O dii immortales! quid hoc miferius? nos, qui P. Lentulo ferrum, & ſtammam, de manibus extorſimus, Imperitæ multitudinis iudicio confiſimus: ſectiſſimorum civium, & ampliſſimorum ſententias pertimeſcimus. M. Aquilium patres noſtri multis avaritiæ criminibus, teſtimoniisque convicium, quia cum fugitivis fortiter bellum geſſerat, iudicio liberaverunt. Conſul ego nuper deſendi C. Piſonem: qui quia conſul fortis, conſtansque fuerat, incolumis eſt reipubl. conſervatus. deſendi item conſul L. Muranam, conſulem deſignatum. nemo illorum iudicium, clariffimis viris accuſantibus, audiendum ſibi de ambitu putavit, cum, bellum jam gerente Catilina, omnes, me auctore, duos conſules Kalendis Janu. ſcirent eſſe oportere. Innocens, & bonus vir, & omnibus rebus ornatus, bis hoc anno, me deſendente, abſolutus eſt A. Thermus. Quanta, reip. cauſa, lætitia populi Rom. quanta gratulatio conſecuta eſt? Semper *GRAVES, ET SAPIENTES* iudices in rebus iudicandis, quid utilitas civitatis, quid communis ſalus, quid reip. tempora poſcerent, cogitarunt. Cum tabella vobis dabitur, iudices, non de Flacco dabitur ſolum: dabitur de ducibus, auctoribusque conſervandæ civitatis: dabitur de omnibus bonis civibus: dabitur de vobismet ipsis: dabitur de liberis veſtris, de vita, de patria, de ſalute communi. non iudicatis in hac cauſa de exteris nationibus, non de ſociis: de vobis, ac veſtra rep. iudicatis. Quod ſi provinciarum vos ratio magis movet, quam veſtra: ego vero non modo non recuso, ſed etiam poſtulo, ut provinciarum auctoritate moveamini. Etenim opponemus Aſiæ provinciam primam magnam partem ejuſdem provinciam, quæ pro huius periculis legatos, laudatoresque miſit: deinde provinciam Galliam, provinciam Ciliciam, provinciam Hiſpaniam, provinciam Cretam. Græcis autem, Lydis, & Phrygiis, & Myſis obſiſtent Maſſilienſes, Rhodii, Lacedæmonii, Athenienſes, cuncta Achaja, Theſſalia, Bœotia. Septimio, & Cælio, teſtibus, P. Servilius, & A. Metellus, huius pudoris, integritatisque teſtes repugnabunt. Aſiaticæ iurisdictioni urbana iurisdictione annuo temporis criminationem omnis ætas L. Flacci, & perpetua vita defendet. Et, ſi prodeſſe L. Flacco, iudices, debet, quod ſe tribunum militum, quod quaſtorem, quod legatum imperatoribus clariffimis, exercitiis ornatiſſimis, provinciis graviffimis, dignum ſuis majoribus præſtitit: proſit, quod hic, vobis videntibus, in periculis communibus orantium veſtrum, ſua pericula cum meis conſunxit: proſint honeſtiſſimorum municipiorum, coloniærumque laudationes: proſint etiam ſenatus, populique Roman. præclara, & vera laudatio. O nox illa, quæ panem æternas huic urbi tenebras attuliſti, cum Galli ad bellum, Catilina ad urbem, conjurati ad feriam, & ſtammam vocabantur: cum ego te, Flacce, cœlum, noctemque conteſtans, ſens ſentem obteſtabar: cum tuæ dei optimæ, & ſpectatiſſimæ ſalutem urbis, & civium commendabam. Tu tum, Flacce, præſor, communis exitii nuntios cepiſti: tu incluſam in literis reipubl. peſſimam deprehendiſti: tu periculorum iudicia, tu ſalutis auxilia, ad me, & ad ſenatum attuliſti. Quæ tibi tum gratiæ ſunt à me actæ? quæ ab ſenatu? quæ a bonis

omnibus? quis tibi, quis C. Pomtinio, fortiffimo viro, quemquam bonum putaret umquam non ſalutem, verum bonum ullum denegaturum? O nox illæ Decembres, quæ, me conſule, fuiſti: quem ego diem veſtrem natalem huius urbis, aut certe ſalutarem appellare poſſum. O nox illa, quam iſte eſt dies conſecutus, fraſta huic urbi: miferum me, metuo ne funeſta nobis. Qui tum animus L. Flacci? (nihil dicam enim de me) qui amor in patriam? quæ virtus? quæ gravitas exiſtit? Sed quid ea commemoro, quæ tum, cum agebantur, uno conſenſu omnium, una voce populi Romani uno orbis terræ teſtimonio, in cœlum laudibus eſſerebantur? nunc vereor, ne non modo non proſint, verum etiam aliquid obſint. Etenim MULTO ACRIORVM improborum interdum memoriam eſſe ſentio quam bonorum. Ego te, ſi quid gravius accideret & ego te, inquam, Flacce, prodidero: mea dextera illa, mea fides, mea promiſſa, cum te, ſi rempubl. conſervaremus, omnium bonorum præſidio, quoad viveres, non modo munium, ſed etiam ornatum fore pollicebar. putavi, ſperavi, etiam ſi honos noſter vobis vilior fuiſſet, ſalutem certe caram futuram. At, L. Flaccum quidem, iudices, ſi (quod dii immortales omen avertant) gravis injuria aſſuxerit: numquam tamen proſpexiſſe veſtræ ſaluti, conſuluiſſe vobis, liberis, conjugibus, fortunis veſtris, pariter ſemper ita ſentiet, talem ſe animum & generis dignitati, & pietati ſuæ, & patriæ debuſſe: vos ne poeniteat tali civi non peperciffe, per deos immortales, iudices, providete, quotus enim quiſque eſt, qui hanc in rep. ſectam ſequatur? qui vobis, qui veſtri ſimilibus placere cupiat? qui optimi, atque ampliſſimi cuiuſque hominis, atque ordinis auctoritatem magni putet: cum illam viam ſibi videant expeditionem ad honores, & ad omnia, quæ concupiverunt? Sed cetera ſint eorum: ſibi habeant potentiam, ſibi honores, ſibi coeterorum commodorum ſummam facultatem. Licet iis, qui hæc ſalva eſſe voluerunt, ipsis eſſe ſalvis, nolite, iudices, exiſtimare, eos, quibus integrum eſt, qui nondum ad honores acceſſerunt, non exſpectare huius exitum iudicii. Si L. Flacco tantus amor in bonos omnibus, tantum in temp. ſtudium, calamitati fuerit: quem poſthac tam ardentem fore putatis, qui non illam viam vitæ, quam antè præcipitem, & lubricam eſſe ducebat, huic planæ, & ſtabili præponendam eſſe arbitretur? Quod ſi talium civium, vos, iudices, traderet: offendet: mutabunt ſententiam, qui potuerint conſtituent, quid agant, quibus integrum eſt nos, qui jam progreſſi ſumus, hunc exitum noſtra temeritate teremus. ſin hoc animo quam plurimes eſſe vultis, declarabitis hoc iudicio, & quid ſentiat, huic, huic miſero puero, veſtro ac liberorum veſtrorum ſupplicii, iudices, hoc iudicio, *ovendi præcepta* dabit. cui ſi patrem conſervatis, qualis ipſe debeat eſſe civis, præſcribetis. ſin eripitis: offendetis, bonæ rationi, & conſtanti. & gravi nullum à vobis fructum eſſe propoſitum. qui vos, quoniam eſt id ætatis, ut ſenſum iam percipere poſſit ex mœnore patrio, auxilium nondum patri ferre poſſit: orat, ne ſuum luctum, patris lacrymas, patris mœnore, ſuo ſietu augeatis. qui etiam me intueus, me vulſu appellat, meam quodammodo ſens fidem imploret: ac repetit eam, quam ego patri ſuo quondam pro ſalutepatriæ ſpoſponderim, dignitatem. Miſere mini famulæ, iudices miſere mini fortiffimi patris, miſere mini filii nomen clariffimum, & fortiffimum, vel generis, vel veſtraſſum vel *dominus* cauſa, reip. reſervate.

M. TULLI

1. Et à Metello. Vulgata Q. Metelli, olim cum M. Metelli, quod exhibitio eſt à Pall. & S. Viet. exemplari.
2. Tu tum Flacce præſor. Præſor erat, ſed adjecti literæ, ſuaſi omnium in ſe noſtro, cum quod Groc. *præſor*.
3. Quæ virtus? quæ gravitas? Pal. pr. ter. ſext. oct. qui virtute? nec aliter S. Victoris.
4. Ego te, inquam Flacce præſidero. Mellus iſtud ſide miſe noſtrorum,

quam prius vulgatum præſidero: quod & Manutio antea diſſi curat.
5. Quæ ſentiat huic, &c. Sic Pal. ſec. ſext. Groc. editionesque excole: nam ceteri non habent illud quid ſentiat, aut ſequentiſſimo quo ad *ovendi præcepta*, quæ tamen heic proſor requiruntur. Victoriana editio, hæc, omnia habet: ac præterea, ſentiat, præclara illa hæc et alio quodam, ſi huius hinc &c. inepit.

2. R. 10